

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 09 (649) ■ 6 mart 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Prezident İlham Əliyev: «Azərbaycanın hər bir bölgəsi sürətlə inkişaf edir»

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 28-də Qəbələ rayonuna səfər etmişdir. Dövlət başçısı xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin Qəbələ şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət etmiş, Heydər Əliyev Parkında görülmüş abadlıq-quruculuq işləri ilə tanış olmuşdur. Qəbələ Mədəniyyət Mərkəzinin açılışında iştirak edən Prezident İlham Əliyev sonra rayon ictimaiyyəti ilə görüşmüşdür. Azərbaycanın hər bir bölgəsinin, o cümlədən Qəbələnin inkişaf etdiyini deyən dövlət başçısı rayonda sosial, mədəniyyət, infrastruktur layihələrinin uğurla icra edildiyini diqqətə çatdırmış, bu gün Qəbələnin mədəniyyət və turizm mərkəzlərindən birinə çevrildiyini bildirmişdir.

Qəbələ şəhər məscidinin yeni binasının açılışında iştirak edən dövlət başçısına məlumat verilmişdir ki, tikinti sahəsi 715 kvadratmetr, minarəsinin hündürlüyü isə 25 metr olan məsciddə eyni vaxtda 450 kişi, 150 qadın olmaqla ümumilikdə 600 nəfər mömin ibadət edəcəkdir. Məscidin müqəddəs Qurani-Kərimdən surətlər yazılmış divarları və sütunları Azərbaycan nəqqaşlıq məktəbinin və Şorq ornamentlərinin nadir nümunələrindən istifadə olunmaqla dini rəmzlərlə bəzədilmişdir.

Prezident İlham Əliyev Qəbələ atıcılıq klubunun inşası başa çatdırılan birinci mərhələsinin açılışında da iştirak etmiş, ərazidə görülmüş işlərlə tanış olmuşdur. Bildirilmişdir ki, atəş zonasında idmançılar saniyədə 15-42 metr sürətlə uçan hədəfləri nişan almaq imkanına malikdirlər, burada bir neçə uçuş hədəf aparatları yerləşdirilmişdir. Prezident İlham Əliyev uçuş hədəflərə bir neçə sərast atəş açmış, sonrakı mərhələdə həyata keçiriləcək tədbirlərlə bağlı müvafiq tapşırıq və tövsiyələrini vermişdir.

Azərbaycan Prezidenti Qəbələ rayonuna səfəri çərçivəsində tikilməkdə olan Konqres Mərkəzində inşaat işlərinin gedişi ilə tanış olmuş, mərkəzin planı və gələcək görüntülərini əks etdirən stendlərə baxmışdır. Sonra dövlət başçısı «Tufan» Dağ-Xizək Yay-Qış İstirahət Kompleksinin tikintisi ilə tanış olmuşdur. Prezidentə məlumat verilmişdir ki, dağlıq ərazidə yerləşən, istirahət üçün bütün əlverişli şəraitə malik olan bu turizm obyekti Qəbələ şəhərindən təxminən 4 kilometr aralıda yerləşir. Kanat yolu və xizəkçilik kompleksi 8 stansiyadan ibarət olacaqdır. Birinci stansiya dəniz səviyyəsindən 950 metr, sonuncu stansiya isə 1920 metr hündürlükdədir. Artıq beş stansiyada quraşdırma işləri başa çatmışdır. Bir-birindən 1414 metr məsafədə və dəniz

səviyyəsindən 1250 metr və 1650 metr hündürlükdə olan stansiyalarda quraşdırma işləri aparılmışdır.

Prezident İlham Əliyev «Golf Resort» idman və istirahət mərkəzinin layihəsi ilə bağlı da məlumat verilmişdir. Qeyd olunmuşdur ki, Qəbələ rayonunda qolf idman meydançasının, habelə Qolf Akademiyası və klubunun yaradılması qərar alınmışdır. Layihəyə əsasən, Qəbələ rayonu ərazisindən keçən Dəmiraparan çayı ilə ətrafdakı dağ massivinin arasındakı 80 hektarlıq ərazidə qolf meydançasının, qolf-klubun, hotel binasının, villaların və müvafiq infrastruktur obyektlərinin inşası nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qəbələ heyvandarlıq-südcülük kompleksinin açılışında da iştirak etmişdir. Dövlət başçısının diqqətinə çatdırılmışdır ki, kompleksin ümumi dəyəri 12,9 milyon manat güzəştli kredit ayrılmasıdır. Kompleks sağmal inəklər üçün fermalar, yem təsərrüfatı, avtopark və digər köməkçi sahələrdən ibarətdir. Müəssisə ABS-ın «BouMatic» şirkətinin ferma avadanlığı, avtomatik yönləndirmə və yemləmə sistemləri, birdəfəyə 40 baş inək tutumlu «Paralel» tipli sağım avadanlığı, soyutma sistemləri və digər avadanlıqla təchiz edilmişdir.

Hər biri gündəlik 25 litrdən çox südvermə qabiliyyətinə malik 500 baş «Holstein Friesian» cinsindən olan inək gətirilmişdir. Hazırda sağmal heyvanların sayı 660 başa çatdırılmış, onlardan 150 bala alınmışdır. Gələcəkdə kompleksdə sağmal inəklərin sayının min başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

Prezident İlham Əliyev Qəbələ rayonuna səfəri çərçivəsində «Aspi-Aqro» MMC-nin «Aspi Winery» üzüm emalı zavodunun açılışında da iştirak etmişdir. Müəssisə üzümçülük tingləri istehsalı və satışı üzrə dünyanın ən qabaqçıl şirkətləri olan İtaliyanın «VIVA Cooperative Rausedo» VCR və Fransanın «Gontard Freres» şirkətləri ilə əməkdaşlıq edir. Qəbələ rayonunda nadir iqlim şəraitinə malik, vaxtilə şərab sənayesinin çiçəkləndiyi yerdə - Böyük Qafqaz dağlarının ətəklərində, Savalan vadisində geniş üzüm sahələri salınmışdır. Üzüm bağlarında əkin və becərmə işləri aparmaq üçün xüsusi texnika da alınmışdır. Bütün bu amillər ixrac qabiliyyətli yüksək keyfiyyətli məhsul istehsalına təminat verir. Diqqətə çatdırılmışdır ki, «Aspi Winery» üzüm emalı müəssisəsinin illik istehsal gücü 1000 tondur. Zavod İtaliyanın ən məşhur şirkətlərinin avadanlığı ilə təchiz olunmuşdur. Hazırda burada 7 növ məhsul istehsal olunur. Gələcəkdə 11 növ məhsul istehsalı planlaşdırılır. Müəssisə Qəbələ rayonunda əhalinin məşğulluğunun təminatında əhəmiyyətli rol oynayacaqdır.

8 MART – Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarına təbrik

Hörmətli xanımlar!

Əziz analar və bacılar!

Sizi Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə ürəkdən təbrik edir, hər birinizə cəsarət, sadiqlik və müvəffəqiyyətlər arzulayıram.

Azərbaycan qadını mənəvi təbiətinə sadiq qalaraq zərifliyin, ulyiliyin və gözəlliyin rəmzi olan adının ulyalığını həmişə layiqincə qoruyub saxlamışdır. Tarix boyu o, özünün müdrikliyi, işgüzarlığı və sadiqliyi ilə keçmişimizə parlaq səhifələr yazmışdır. Milli-əxlaqi dəyərlərimiz, mədəni-tarixi irsimiz və xalq adət-ənənələri xəzinəmiz məhz dilimizin sadiqlik keşiyində şəərəflə dayanan nənələrin, anaların sayəsində mürəkkəb dövrlərin təqib və sınaqlarına qalib gələrək, bu günədək yaşamaqdadır. Dünyanın bir çox ölkələrinin qadınlarından əvvəl seçib-seçilmək hüququ əldə etməsi də, mədəniyyətin, incəsənətin və elmin müxtəlif sahələrində ilk addımları atması da Azərbaycan qadınının mədəni səviyyəsinin və intellektual potensialının aydın təzahürüdür. Fərəhləndirici haldır ki, gənc xanım və qızlarımız bu nailiyyətlərin layiqli davamçıları kimi nəsillərin varisliyini təmin edirlər.

Məmnuniyyət hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, müstəqil Azərbaycanın qazandığı bütün böyük uğurlarda qadınların misilsiz xidmətləri vardır. Respublikamızda bir an belə ara verməyən hazırkı quruculuq işlərində ölkə xanımları tariximizin hər bir mərhələsində olduğu kimi, bu gün də çox yaxından iştirak edir, ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, elmi-mədəni proseslərin fəal iştirakçısı olaraq vətənimizin yüksəlişinin təmin edilməsinə töhfələrini əsirgəmir. Bu bayramın xalqımızın həyatında mühüm hadisəyə çevrilməsi Azərbaycan qadınının cəmiyyətimizin müasir simasının müəyyənləşməsində əhəmiyyətli yerinin və ictimai mövqeyinin nəticəsidir.

İnanıram ki, sürətli dəyişikliklərin baş verdiyi indiki qlobal dünyada siz daim mədəni-mənəvi zənginliklərimizin yaşadılması üçün çalışacaq, ölkəmizin gələcək inkişafı naminə gənc nəslin qədim ənənələrimizə, milli məfkurə və dövlətçilik ideallarına sədaqət ruhunda tərbiyyəsinə bundan sonra da xüsusi diqqət yetirəcəksiniz.

Bayramınız mübarək olsun!

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 mart 2013-cü il

Mixeil Saakaşvili: «Gürcüstan iqtisadi təhlükəsizliyinə görə Azərbaycana borcludur»

Ötən həftə Gürcüstan Prezidenti Mixeil Saakaşvili Azərbaycana rəsmi səfər etmişdir. Rəsmi qarşılanma mərasimindən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Gürcüstan Prezidenti Mixeil Saakaşvilinin təkbətək görüşü olmuşdur. Görüşdə Azərbaycan Respublikası ilə Gürcüstan arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə uğurlu inkişafından məmnunluq ifadə olunmuş, qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparılmışdır. Sonra hər iki ölkənin hökumət nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə görüş keçirilmişdir. Prezident İlham Əliyev Mixeil Saakaşvilinin Azərbaycana səfərinin iki

ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın inkişafına təkan verəcəyinə və həyata keçirilən birgə iqtisadi və infrastruktur layihələrinin uğurla başa çatdırılacağına əmin olduğunu bildirmişdir. Mixeil Saakaşvili isə qeyd etmişdir ki, Gürcüstanda icra hakimiyyətinin başında kimin dayanmasından asılı olmayaraq, iki ölkə arasında mövcud olan dərin strateji tərəfdaşlıq inkişaf etdiriləcəkdir.

Sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Gürcüstan Prezidenti Mixeil Saakaşvili mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər. Prezident İlham Əliyev Mixeil Saakaşvilini Azərbaycanın böyük dostu adlandıraraq bildirmişdir ki, son 9 ildə Gürcüstan-Azərbaycan əlaqə-

ləri böyük və uğurlu yol keçmişdir: «Bu əlaqələr çox möhkəm təməl üzərində qurulubdur. Bizim xalqlarımız əsrələr boyu bir yerdə olmuşdur, bir-birinə arxa-dayaq olmuşdur və biz müasir münasibətləri bu möhkəm tarixi zəmin üzərində qururuq. Müstəqillik dövründə Gürcüstan və Azərbaycan strateji müttəfiqlər səviyyəsinə çatmışlar. Bu gün bu müttəfiqlik münasibətləri inkişaf edir və möhkəmlənir. Əminəm ki, bu əlaqələrin gələcək illərdə də inkişafı həm Gürcüstan, həm də Azərbaycan üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyan amil olacaqdır». Dövlətimizin başçısı hazırda regionda ən böyük layihələrdən olan TANAP layihəsinin Azərbaycan, Gürcüstan və

Türkiyə ilə bərabər, Avropa üçün yeni böyük imkanlar açacağını bəyan etmişdir. Eyni zamanda, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun uğurla başa çatdırılması Gürcüstan, Azərbaycan və dünya ölkələri üçün əhəmiyyət daşıyacaq.

Prezident Mixeil Saakaşvili isə bildirmişdir ki, Azərbaycan həm regionda, eyni zamanda qlobal müstəvidə vacib bir dövlətdir və bir sıra strateji təşəbbüslərin müəllifidir. İstər regionda, istərsə geniş Avrasiya məkanında müsbət ab-havanın yaranmasında Azərbaycanın müstəsna xidmətləri vardır: «Son 10 il ərzində dünyada heç bir ölkə Gürcüstan üçün Azərbaycanın etdiyini etməmişdir, bizə bu qədər dəstək verməmişdir. Bizim

çoxsaylı tərəfdaşlarımız, dostlarımız vardır. Ancaq heç bir ölkə Gürcüstana Azərbaycan qədər yardım etməmişdir». M.Saakaşvili bu gün Gürcüstanın iqtisadi təhlükəsizliyinin Azərbaycan tərəfindən təmin edildiyini də bildirmişdir.

Sonra Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva-

nın adından Gürcüstan Prezidenti Mixeil Saakaşvilinin və xanımı Sandra Elizabet Rulofsun şəərəfinə rəsmi ziyafət verilmişdir. Mərasimdə hər iki ölkənin dövlət başçıları bir daha ölkələrimiz arasında həyata keçirilən qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin davamlı xarakter aldığı qeyd etmişlər.

2 | İnteraktiv vergi xidmətləri

3 | Vergi partnyorluğu sazişi biznes mühitini daha da liberallaşdıracaq

4 | Beynəlxalq Valyuta Fondu Azərbaycanda maliyyə sabitliyinin saxlanacağını proqnozlaşdırır

5 | Müasir audit sisteminin əsasını e-audit təşkil edir

Vergilər Nazirliyində BVF-nin nümayəndələri ilə görüş keçirilmişdir

liyinin və inzibatchılığının daim təkmilləşdirilməsi, müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi bu sahədə mühüm nailiyyətlərin əldə edilməsinə, vergi daxilolmalarının həcmiminin nəzərəcarpacaq dərəcədə artmasına zəmin yaratmışdır.

Raca Almarzoqi Azərbaycanda vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi, elektron xidmətlərin tətbiqinin sürətləndirilməsi və nağdsız ödənişlərin stimullaşdırılması, vergitutma bazasının genişləndirilməsi və qeyri-neft sektorundan vergi daxilolmalarının artırılması istiqamətində Vergilər Nazirliyinin həyata keçirdiyi tədbirləri yüksək qiymətləndirmişdir.

Görüşdə ötən ilin gəlir göstəriciləri və 2013-2014-cü illər üzrə proqnozlar, qeyri-neft sektoru gəlirlərini artırmaq məqsədilə son zamanlar irəli sürülən təşəbbüslər, Milli Məclis tərəfindən təsdiq edilmiş vergi tədbirləri və sənaye parklarında yerləşən şirkətlərin vergidən azad olunması ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Martın 4-də Vergilər Nazirliyində Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) Azərbaycan üzrə yeni təyin olunmuş missiya rəhbəri Raca Almarzoqinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilmişdir. Vergilər nazirinin birinci müavini, 3-cü dərəcəli dövlət vergi xidməti müşaviri Natiq Əmirov son dövrlərdə ölkəmizin vergi sistemində aparılan islahatlar və bu sahədə əldə olunan uğurlar, BVF ilə yaradılmış işgüzar əlaqələr barədə qonaqlara məlumat vermişdir. Qeyd olunmuşdur ki, Azərbaycanda dayanıqlı, çevik, şəffaf və sabit vergi sisteminin qurulması, vergi qanunverici-

Borclu vergi ödəyicisinin əmlakı siyahıya alınmışdır

Fevral ayının 25-də 5 sayılı Ərazi Vergilər İdarəsinin Vergi borclarının alınması şöbəsinin əməkdaşları Şirvan şəhərində fiziki şəxs Anar Səmədova məxsus «Təsərrüfat malları» mağazasında əmlakın siyahıya alınması tədbirləri keçirmişlər.

Fiziki şəxsin fəaliyyəti vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən araşdırılarkən, onun 1.872,76 manat məbləğində vergi borcunun yarandığı müəyyən edilmiş, 2013-cü ilin fevral ayının 1-də yaranmış vergi borcu

ilə əlaqədar ona bildiriş göndərilmiş, lakin borc məbləği qanunvericilikdə nəzərdə tutulan müddət ərzində ödənilmədiyindən A.Səmədovun bank hesabına sərəncam qoyulmuşdur.

Vergi Məcəlləsinin 89-cu maddəsinə əsasən, yaranmış vergi borcunun ödənilməsinə təmin etmək üsulu kimi obyektəki əmlakın siyahıya alınması haqqında qərar çıxarılmış və mağazadakı avadanlıqlar müəyyən edilmiş qaydaya uyğun olaraq siyahıya alınmışdır.

İnteraktiv vergi xidmətləri

Təcrübə göstərir ki, elektron xidmətlərdən daha səmərəli istifadə etmək üçün vergi ödəyicilərinin, ümumiyyətlə vətəndaşların müntəzəm məlumatlandırılmasına ehtiyac var. Bunu nəzərə alaraq, Vergilər Nazirliyinin göstərdiyi elektron xidmətlər barədə təlimat səciviyyəli silsilə yeməli diqqətinizə təqdim etdiyimiz məqəddəyəyün hesab edirik...

Vətəndaşların video qəbulu

Vergilər Nazirliyi tərəfindən vətəndaşların nazirliyin məsul vəzifəli şəxsləri ilə birbaşa video əlaqə yaratmasını təmin etmək məqsədilə «Vətəndaşların video qəbulu» adlı elektron xidmət təqdim edilir. Bu xidmət Vergilər Nazirliyi və Daxili İşlər Nazirliyinin məlumat bazasının köməkliliyi ilə həyata keçirilir. Elektron xidmətin icra müddəti vətəndaşın qəbulda iştirak etmək üçün müraciətində göstərdiyi tarixədəkdir. Bu xidmətdən istifadə edən şəxs video bağlantının köməyi ilə Vergilər Nazirliyinin məsul vəzifəli şəxsinə öz müraciətini ünvanlayıb 30 dəqiqə müddətində real vaxt rejimində onu maraqlandıran suallara cavab almaq imkanı əldə edir. Xidmət ödənişsizdir və istənilən hüquqi və fiziki şəxslər bu xidmətdən istifadə edə bilərlər.

Xidmət Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinin «E-xidmətlər» bölməsində (<http://www.taxes.gov.az/?name=vqəbul>), iştirak isə - www.taxes.gov.az/video) ünvanında təqdim olunur. Elektron xidmətin göstərilməsi üçün tələb olunan sənəd kimi müraciət edən şəxsin şəxsiyyət vəsiqəsinin nömrəsi və pin-kodu tələb olunur. Əgər müraciət edən şəxsin sənədləri dövlət orqanlarının informasiya ehtiyatında olarsa, şəxsiyyət vəsiqəsinin nömrəsinin avtomatik identifikasiya edilməsi həyata keçirilir. Şəxsiyyət vəsiqəsinin nömrəsinin avtomatik identifikasiya edilməsi həyata keçirilmədikdə vətəndaş bu barədə əks-əlaqə vasitəsilə məlumat verilir və şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti elektron poçt və ya faks vasitəsilə ondan alınır.

Xidmətdən istifadə etmək üçün vətəndaş internet sahifəsinin «E-xidmətlər» bölməsinin «Vətəndaşların video qəbulu» xidmətinə daxil olaraq «Video qəbul qeydiyyatı» başlığını seçir. Öndə açılmış ekranın «Video qəbulu elektron müraciət» adlı xüsusi müraciət formasının müvafiq qrafalarını dolduraraq «Göndər» düyməsi vasitəsilə aidiyyəti üzrə göndərir. Doldurulmuş müraciət forması Vergilər Nazirliyinin Aparatının elektron ünvanına daxil olur. Nazirliyin səlahiyyətli mütəxəssisi formanın məzmununu ilə tanış olur. Vətəndaş tərəfindən formanın doldurulması zamanı hər hansı çatışmazlıqlara yol verilərsə, mütəxəssis həmin vətəndaşa əks-əlaqə yaradır, bunu onun nəzərinə çatdırır. Vətəndaş bu çatışmazlıqları aradan qaldırmaq şərti ilə hər hansı çatışmazlıqlara yol verməyəcəyini və formanın müddətli icrasını təmin edəcəyini cavab verdikdə müraciət nazirliyin aparatı tərəfindən rəsmi qeydiyyatla alınır və vətəndaşa məsul vəzifəli şəxs ilə birbaşa video-əlaqə yaratmaq üçün tarix, saat və məkan haqqında məlumat verilir.

Elektron xidmətin göstərilməsinə Vergilər Nazirliyinin Aparatı, Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsi və İnformasiya texnologiyaları və proqram təminatı şöbəsi məsuliyyət daşıyır. Video-qəbulun həyata keçirilmə tarixi vətəndaşın formanı doldurduğu zaman qəbul üçün seçdiyi tarix ilə tənzimlənir.

Vergi kalkulyatoru

Vergilər Nazirliyi tərəfindən təqdim olunan digər elektron xidmət isə vergi kalkulyatorudur. Bu xidmət vasitəsilə istifadəçi yeddi göstərici üzrə vergiləri elektron formada hesablamaq imkanı əldə edir. Xidmət ödənişsizdir, icra müddəti istifadəçinin tələb olunan məlumatları daxil etməsindən və bunun informasiya sistemində emalı müddətindən asılıdır. Xidmət Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinin «E-xidmətlər» bölməsində (<https://www.e-taxes.gov.az/ebyn/calcMain.jsp>) və <http://www.e.gov.az> ünvanında təqdim olunur.

Bütün fiziki və hüquqi şəxslər vergi kalkulyatorundan istifadə edə bilərlər.

Xidmətdən istifadə etmək üçün Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində hər hansı formada qeydiyyatdan keçməyə ehtiyac yoxdur. İstənilən şəxs sərbəst şəkildə xidmətdən istifadə üçün sorğu göndərə bilər. Müraciət edən istifadəçi «Vergi kalkulyatoru» üzrə öndə açılmış «Vergilərin hesablanması üçün kalkulyator» adlanan ekranda yeddi göstərici - ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatdan alınmamış şəxslərin sadələşdirilmiş vergisinin hesablanması; Avtonəqliyyat vasitələri ilə sərnişin və yük daşımaları üçün qeydiyyatdan alınmamış şəxslərin sadələşdirilmiş vergisinin hesablanması; Mənzil tikintisi ilə məşğul olan şəxslərin sadələşdirilmiş vergisinin hesablanması; Fiziki şəxslərin maddəli işdən əldə olunan aylıq gəlirlərindən verginin hesablanması; Yol vergisinin hesablanması; Mədən vergisinin hesablanması; Vergi borclarına faizlərin hesablanması üzrə avtomatik cavab ala bilər.

Xidmətdən istifadə etmək üçün müraciət edən şəxs yuxarıda qeyd olunan göstəricilərdən birini seçməli və ekrandakı «Davam et» düyməsini sıxmalıdır. Daha sonra «Fəaliyyət göstərdiyiniz ərazi» sorğusu üzrə Bakı şəhərində fəaliyyət göstərildiyi halda «Bakı şəhərində», digər şəhər və rayonda, Naxçıvan MR-də fəaliyyət göstərildiyi halda isə «Digər şəhər və rayonda, Naxçıvan MR-də» düyməsi seçilir, «Cari rüb üzrə hasilatın həcmi: AZN» qrafaları doldurulur və sonunda «Hesabla» düyməsi sıxılmaqla ödənilməli verginin məbləği əldə edilir.

Sorğu məlumatları sistemdə istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan avtomatik olaraq qəbul edilir və nəticə ekranda göstərilir. Sorğunun yerinə yetirilməsindən heç bir halda imtina edilmir. Elektron xidmətin göstərilməsi zamanı sistemdə sorğunun cavablandırılması real vaxt rejimində aparılır...

AYTƏN

Talassemiyalı xəstələr üçün könüllü qanvermə

Fevralın 27-də «Savab Dünyası» Azərbaycan Talassemiya Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə Vergilər Nazirliyinin inzibati binasında talassemiya xəstələrindən əziyyət çəkən uşaqlar üçün könüllü qanvermə aksiyası başlanmışdır və aksiya martın 6-dək nazirliyin yerli strukturlarında davam etdiriləcək.

«Savab Dünyası» təşkilatının rəhbəri Nailə Quliyeva bildirir ki, 2005-ci ildə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə «Talassemiyasız həyat naminə» proqramı həyata keçirilməyə başlamış və ölkənin birinci xanımı hər kəsi talassemiyalı uşaqlara yardım etməyə çağırmışdır: «Məhz bu tarixdən etibarən dövlət strukturlarında könüllü qanvermə aksiyaları keçirilməyə başlanmışdır. Assosiasiya tərəfindən edilən müraciətə ilk qoşulan dövlət strukturu Vergilər Nazirliyi olmuşdur. Hər il keçirilən və artıq ənənə halını alan könüllü qanvermə aksiyalarında nazirlik işçiləri çox böyük həvəslə iştirak edirlər».

Talassemiya ağır irsi qan xəstəliyidir. Azərbaycan da talassemiyanın geniş yayıldığı ölkə-

lər sırasına daxildir. Talassemiya xəstəliyinin müalicəsi çox bahalı olduğu üçün dövlət bu sahəni nəzarət altında saxlayır. Mütəmadi olaraq belə xəstələr Heydər Əliyev Fondu vasitəsilə müalicə olunur və müvafiq dərmanlarla, dərmirovucu preparatlarla təmin edirlər.

Vergilər Nazirliyinin Dəftərxana və arxiv şöbəsinin əməkdaşı Eltac Ağayev qanvermə kampaniyasında iştirak edənlərin çox humanist bir tədbirin iştirakçısı olduğunu bildirdi: «Talassemiya xəstələrinin davamlı olaraq qana ehtiyacı olduğundan, kütləvi qanvermə aksiyalarının mühüm əhəmiyyəti vardır. Düşünürəm ki, vergi işçilərinin bu aksiyada fəal iştirak etməsi xalqımızın xeyirxahlıq ənənələrinin ləyaqətlə davam etdirilməsini bir daha sübut edir. Ümid edirəm ki, verdiyimiz qan xəstə uşaqların müalicəsinə öz müsbət töhfəsini verəcəkdir».

Vətəndaşların qəbulu şöbəsinin əməkdaşı Nailə Abbasova da hər il qanvermə aksiyasında böyük həvəslə iştirak etdiyini vurğuladı və imkanı olan hər kəsi xəstə uşaqlar üçün qan verməyə çağırdı.

Arzu İRAHİMOVA

Adın şərəflidir....

Hamımız üçün öziz bir bayramı qarşılayırıq. Bu bayramın harada, nə vaxt, kim tərəfindən və nə münasibətlə təsis olunmasından asılı olmayaraq, 8 Mart hər birimizin yaddaşının, ruhunun dərinliyində yer tutur. Dünyaya göz açdığımız vaxtdan bəri ilin bu günü yaddaşımızda ana sevgisinin möhtəşəmliyini, gözəlliyin ulyiyyətini, qadın mərhəmətinin sonsuz həmrəyliyi haqq eləyən bir bayram kimi özünə yer tutub. Bu, hamımız üçün, sadəcə, bir «təqvim bayramı» deyil, sözün əsl mənasında, qəlblərimizin bayramıdır. «8 Mart» deyəndə qadınlar qarşısında borclu olduğumuzu düşünürük: gözəl, zərif, şəfqətli olduqlarına görə onlara diqqət və həssaslıq borcumuz var. Müdrik, təmkinli, zəhmətkeş və fədakar olduqlarına görə minnətdarlıq borcumuz var. Qayğılı

əsl mənası və əhəmiyyəti, sadəcə, «gender bərabərliyi» faktı olaraq qalmır, ölkəmizdəki ictimai münasibətlər sisteminin keyfiyyət baxımından yüksək inkişaf səviyyəsini əks etdirir. Elə bir inkişaf səviyyəsi ki, tarix boyu ulu mütəfəkkirlərimizin işıqlı ideallarından biri olub: «Qadın gülərsə şu ışıq (kimsəsiz) mühitimiz güləcək, sürüklənən bəşəriyyət qadınla yüksələcək!...» - böyük Hüseyn Cavid belə yazırdı.

Bu gün vergi orqanlarında qadınlara göstərilən qayğı və diqqət, təbiətinə görə «sərt fəaliyyət sahəsi» hesab olunan bir sistemdə onlara məsul vəzifələr etibar edilməsi də məhz cəmiyyətimizin yetkinlik səviyyəsinin bir göstəricisi kimi qəbul olunmalıdır. Bu, hər şeydən öncə, qadınlarımızın qabiliyyət, bacarıq və sənətlərinə verilən layiqli qiymətdir.

Əziz xanımlar!
Sizi qarşıdan gələn 8 Mart —
Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə
təbrik edirik

dünyamıza bayram havası gətirdiklərinə görə isə təşəkkür və təbrik borcumuz var...

Müstəqil bir dövlət olaraq Azərbaycanın ən böyük nailiyyətlərindən biri də, heç şübhəsiz, bu gün qadınlarımızın dövlət və hökumət idarəetmə strukturlarının ən yüksək mövqelərində layiqincə yer tutmalarıdır. Bunun

Hörmətli oxucular!

Hamımız atımdan, eləcə də qəzetimizin kollektivi atımdan bütün qadınları qarşıdan gələn bayram münasibətilə ürəkdən təbrik edir, onlara möhkəm cansağlığı, könül xoşluğu və həyatlarında, işlərində böyük uğurlar arzulayırıq...

Vergi partnyorluğu sazişi biznes mühitini daha da liberallaşdıracaq

Azərbaycanda vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin qarşılıqlı etimada əsaslanan çevik və şəffaf mexanizmlər əsasında qurulması prioritet məqsədlərdəndir. Vergi Məcəlləsinə vergi partnyorluğu sazişi ilə bağlı konkret müddəanın daxil edilməsi bu istiqamətdə gerçəkləşdirilən ən mühüm addımlardan biri kimi diqqətə layiqdir. İnkişaf etmiş Avropa ölkələrinin vergi administrasiyalarının tətbiq etdiyi bu tərəfdaşlıq modelinin respublikamızda tətbiqi, ilk növbədə, biznes mühitinin liberallaşdırılması tədbirlərinin davamı kimi dəyərləndirilir.

IOTA prezidenti Samuel Tanner qəzetimizə açıqlamasında ölkə qanunvericiliyinə vergi partnyorluğu sazişi kimi mühüm yeniliyin daxil

miyyətli dərəcədə aradan qalxmasına imkan verəcək. Başqa sözlə, bu saziş hər iki tərəfin məsuliyyətini artıracaq».

Samuel Tanner Azərbaycanın vergi orqanlarının mütərəqqi islahatlarına meyilli olduğunu xüsusi vurğulayıb: «Vergilər Nazirliyi vergi ödəyiciləri üçün maksimum əlverişli mühit formalaşdırmağa, onların marağı və mənafeyinə xidmət edən yenilikləri reallaşdırmağa çalışır. Vergi Məcəlləsinə edilmiş əlavə və dəyişikliklərin böyük əksəriyyəti vergi ödəyicilərinin xeyrinədir. Dünya maliyyə böhranının başa çatmadığı bir zamanda belə islahatların həyata keçirilməsi Azərbaycan iqtisadiyyatının real imkanlarını göstərir. Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər, eyni zamanda, Vergilər Nazirliyinin islahatlara açıq, şəffaf və modern dövlət qurumu olduğunu sübut edir».

ri minimallaşdırmaq istiqamətində islahatlar aparmaqdadır. Azərbaycanın vergi orqanları da vergi ödəyicilərində məsuliyyəti, başqa sözlə, könlü əmələtmə səviyyəsini yüksəltməyə xidmət edən islahatlar həyata keçirir. Hesab edirəm ki, vergi partnyorluğu sazişinin tətbiqi, bu baxımdan, inqilabi yenilik kimi dəyərləndirilməlidir».

N.Kərimovun sözlərinə görə, vergi partnyorluğu sazişi vergi orqanı ilə ödəyici arasında risklərin minimallaşdırılması məqsədi ilə könlü bağlanmış niyyət razılaşmasıdır. Ekspert hesab edir ki, bu saziş vergi inzibətçiliyi prosesini daha da təkmilləşdirməklə yanaşı, vergi orqanları ilə ödəyici arasında münasibətlərin tamamilə yeni əsasda qurulmasına imkan verəcək: «Bu tərəfin səmərəliliyi artıq təsdiqini tapıb. Vergi partnyorluğu sazişləri könlülük əsasında bağlanılmaqla,

bəyannamələrinin vaxtılıq vaxtında təqdim edəcəyinə, hesablanmış vergiləri tam həcmdə ödəyəcəyinə, nağd hesablaşmalar aparılarkən nəzarət-kassa aparatlarından istifadə edəcəyinə, müştərilərin plastik kartlarla ödəmələr aparmasına şərait yaradacağına dair öhdəliklər götürür. Vergi orqanları da bunun əvəzində vergi nəzarətinin distant formalarından istifadə ediləcəyinə, sahibkarlıq subyektlərində və onun obyektlərində əlavə yoxlamalar və inzibətçiliklə bağlı təsirlərin olmayacağına razılıq verir».

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının (ASMK) Dövlət orqanları və sahibkarlarla iş şöbəsinin müdiri Emil Süleymanov isə bildirib ki, vergi partnyorluğu sazişinin tətbiqi, ilk növbədə, ölkədə sahibkarlığın inkişafına göstərilən davamlı qayğının işığındə nəzərdən keçirilməlidir. Onun sözlərinə görə, məsuliyyətini düzgün dəyərləndirən vergi ödəyiciləri belə bir sazişin imzalamasında maraqlı olmalıdırlar: «ASMK hesab edir ki, Vergi Məcəlləsinə vergi partnyorluğu sazişinin daxil edilməsi yeni dövrün tələblərindən irəli gəlir və sahibkarların mənafeyinə tam uyğundur. Vergi ödəyiciləri belə bir sazişi imzalamqla müəyyən risklərdən azad olurlar. Bu baxımdan, biz bu sazişin əhəmiyyətini vergi ödəyicilərinə geniş izah etməyə çalışırıq. Saziş imzalanarkən risk yarada biləcək bütün nüanslar müəyyən ediləcək. Sonra həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün partnyorluq sazişi bağlanacaq və sonrakı dövrlərdə vergi orqanı tərəfindən vergi ödəyicilərinə əlavə yoxlamalar və inzibətçiliklə bağlı təsirlər olmayacaq. Başqa sözlə, vergi ödəyicisinin inzibətçilik xərci minimuma enəcək».

S.MUSTAFAFAYEV

Vergilər Nazirliyi vergi ödəyiciləri üçün maksimum əlverişli mühit formalaşdırmağa, onların marağı və mənafeyinə xidmət edən yenilikləri reallaşdırmağa çalışır

edilməsini alqışladığını bildirib. Onun sözlərinə görə, inkişaf etmiş ölkələr üçün səciyyəvi olan bu yeniliyin Azərbaycanda tətbiqi vergi ödəyicilərinin mənafeyinə xidmət edən mütərəqqi islahatların davamıdır. Samuel Tanner hesab edir ki, bu saziş vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin qarşılıqlı etimad müstəvisində qurulmasına imkan verəcək: «Vergi partnyorluğu sazişi kimi mühüm yeniliyin Azərbaycanda reallaşdırılması istiqamətində atılan addımlar yalnız təqdir olunmalıdır. Bu, vergilərin könlü ödənilməsi səviyyəsinin yüksəlməsi ilə yanaşı, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında hər hansı ziddiyyətlərin, anlaşmazlıqların, mübahisələrin öh-

«Deloitte»&Touche» şirkətinin partnyoru, vergilər üzrə ekspert Nuran Kərimov isə bildirib ki, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsinə xidmət edən yeni əməkdaşlıq mexanizmlərinin tətbiqi vacib məsələlərdən biri kimi nəzərdən keçirilir. Onun sözlərinə görə, həyata keçirilən hər bir islahat, ilk növbədə, vergi ödəyicisində inam və məsuliyyəti gücləndirməli, vergi risklərini minimallaşdırmaqlıdır: «Risk qrupuna daxil olan vergi ödəyiciləri bütün dünya ölkələrində mövcuddur. Başqa sözlə, hər bir ölkədə vergidən yayınmağa çalışan vergi ödəyiciləri çoxdur. Vergi administrasiyalarının qarşısında duran başlıca vəzifə bu risklə-

ilk növbədə, qarşılıqlı etimada və məsuliyyətə əsaslanır. Bu da gələcəkdə vergi ödəyicisinin vergidən yayınma risklərini minimallaşdırmaqla onların əlavə maliyyə itkilərinin qarşısını alır. Eyni zamanda, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında yaranan mübahisələrin minimuma endirilməsi və onların həllinə çəkilən inzibətçilik xərclərinin aşağı salınması təmin edilir».

Ekspertin fikrincə, bu cür tərəfdaşlıq münasibətlərinin qurulması heç bir halda vergi öhdəliklərinin azaldılmasına nəzərdə tutmur. Vergi partnyorluğu sazişi fəaliyyətində qanunvericiliyə tam əməl etməyə çalışan hər bir vergi ödəyicisi üçün son dərəcə əlverişlidir: «Bu halda, vergi ödəyicisi, məsələn, vergi

Əcnəbilərin əmək fəaliyyətinin leqallaşdırılması

Dünyada milyonlarla insan işlə təmin olunmaq məqsədilə digər ölkələrə üz tutur. Azərbaycanda da kifayət qədər əcnəbi vətəndaş müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstərir. Bu kateqoriyadan olan insanların hüquq və azadlıqlarının qorunması xüsusi diqqət mərkəzindədir. Ölkəmizdə miqrasiya sahəsində dövlət siyasətinin, miqrasiya proseslərinin idarə edilməsi və tənzimlənməsində ölkə qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş səlahiyyətlər Dövlət Miqrasiya Xidməti (DMX) tərəfindən həyata keçirilir. Xidmət əcnəbilərin Azərbaycan Respublikası ərazisində haqqı ödənilən əmək fəaliyyətini həyata keçirməsi üçün fərdi icazənin verilməsi, ölkədə olan qanunsuz miqrantlarla bağlı araşdırma, təhlil və təftiş işləri apararaq onların ölkə ərazisindən çıxarılması işinə ciddi nəzarət edir. Ölkəyə gələn və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasında haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün fərdi icazə alan əcnəbilər əməkçi miqrant hesab edilir və onların gəlməsi, qalması və qayıtması qaydaları qanunvericiliklə tənzimlənir. Fərdi icazələrin müddəti bir ildən və 4 dəfədən çox olmamaqla uzadıla bilər. Fərdi icazənin müddəti bitdikdə və ya əmək müqaviləsi pozulduqda əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər Azərbaycan Respublikasının ərazisini dərhal tərk etməlidirlər. Əks halda, onlar qanunsuz miqrant hesab edilirlər.

Ötən il Xidmət tərəfindən qanunsuz miqrasiyaya qarşı kompleks yoxlamalar çərçivəsində zəruri tədbirlər həyata keçirilmişdir. Görülən tədbirlər nəticəsində miqrasiya qanunvericiliyinin tələblərini pozmuş 17 min 671 əcnəbi və ya vətəndaşlığı olmayan şəxs aşkar edilmişdir. Onlardan 3246 nəfərin ölkə ərazisində yaşamaqları leqallaşdırılmış, 12 min 476 nəfər barəsində 48 saat ərzində ölkəni tərk etməsi, 1623 nəfər əcnəbinin inzibati qaydada ölkə ərazisində məcburi çıxarılması, 235 nəfərin üzərindən məhdudiyətin götürülməsi, 91 nəfər şəxs barəsində isə vəsiqənin itirilməsi ilə bağlı qərarlar qəbul olunmuşdur. Yoxlamalar aparılmış 583 sahibkarlıq subyektlərindən 297-nin fəaliyyətində inzibati hüquq pozuntusu aşkar edilmiş və müvafiq tədbirlər görülmüşdür.

Əmək miqrantlarının fəaliyyətinin leqallaşdırılması məqsədilə əcnəbilərin fərdi uçot sistemində qeydiyyatı alınması xüsusi önəm daşıyır. 2006-cı il yanvarın 1-dən Azərbaycan Respublikası mənbələrindən əmək ödənişi və məcburi dövlət sosial sığorta haqqına cəlb olunan digər gəlirləri əldə edən əcnəbilərin məcburi dövlət sosial sığortası ilə əhatə olunması prosesi həyata keçirilir və fərdi uçotda qeydiyyatı alan əcnəbilərin sayı gündən-günə çoxalır. Məsələn, ötən il Dövlət Sosial Müdafiə Fondu (DSMF) fərdi uçot sistemində qeydiyyatı alan əcnəbilərin sayı 12,4% artıb. İl ərzində əlavə olaraq 1520 nəfər əcnəbi qeydiyyata alınıb və nəticədə ilin sonuna fərdi uçot sisteminə daxil əcnəbilərin sayı 13 min 744 nəfərə yüksəlib. Dövlət sosial sığorta sistemində fərdi şəxsi hesabı olan əcnəbilərin böyük əksəriyyəti (90,21%-ni) kişilər təşkil edir. Fərdi şəxsi hesabı olan əcnəbi qadınların nisbəti isə 9,79%-dir. 96 ölkənin vətəndaşlarını əhatə edən əcnəbilər arasında ən yüksək say göstəricisi Türkiyə vətəndaşlarıdır - 8 min nəfər. İkinci yerdə qərarlaşan Gürcüstan vətəndaşlarının sayı 1587 nəfərə, üçüncü yerdə gələn Rusiya Federasiyasının vətəndaşlarının sayı isə 710 nəfərə çatıb. Sonrakı yerlərdə İran İslam Respublikası (458), Hindistan (299), Çin Xalq Respublikası (286), Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Krallığı (196), Özbəkistan (166), Bosniya və Herseqovina (128), Pakistan İslam Respublikası (125), Almaniya (116), Ukrayna (113), Filippin (109), İtaliya (94), Türkmənistan (93), Malayziya (89), Qazaxıstan (86), ABŞ (73) və s. ölkələr gəlir.

Əcnəbilərin əmək fəaliyyətinin leqallaşdırılması istiqamətində daha bir addım atılması nəzərdə tutulur. Yaxın vaxtlarda DSMF və DMX-nin elektron məlumat bazası birləşdiriləcək. Bunun nəticəsində əmək miqrantı

DMX-də qeydiyyata alınan kimi DSMF-də avtomatik olaraq onun adına fərdi uçot hesabı açılacaq. DSMF sədri S.Müslümov jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, Fond hazırda ödəyicilərin icbari sosial sığorta ödənişləri barədə ümumi vahid bazanı idarə edir. Burada, həmçinin, xarici ölkələrin vətəndaşları - Azərbaycanın əmək bazarında işləyən əmək miqrantları barədə məlumat yerləşir. Lakin bazada müəyyən məxfi məlumatlar olduğundan DMX-yə bütün bazanı təqdim etmək mümkün deyil. Fond sədri bildirib ki, ilk növbədə, DSMF-də uçotda dayanmış xaricilər üzrə bazanı ayırmaq lazımdır. Həmin bazaya məlumatın yalnız bir hissəsi - ad, soyad, ata adı, sığortaçının şəxsiyyətini təsdiq edən sənəddən məlumatlar və bu vətəndaşların işlədiyi müəssisələrin adları daxil ediləcək. Əməkhaqqı və sosial sığortanın fərdi hesabına daxilolmalar haqqında məlumat isə məxfidir. Hazırda bazanın bu şəkildə formalaşdırılması üzrə işlər başa çatmaqdadır. DMX isə, öz növbəsində, işgötürənlər və fərdi sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan, ölkədə əmək fəaliyyətinə icazə verilən fiziki şəxslər haqqında məlumatın əks olunduğu bütün məlumat bazasını DSMF-yə təqdim edəcək. Nəticədə hər iki qurum davamlı olaraq məlumat bazasına nəzarət edə biləcək.

AYTƏN

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar
Baş İdarəsinin rəisi

Rakurs

Əlavə dəyər vergisi və onun təkmilləşdirilməsi

«Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikasının 1 yanvar 2013-cü il tarixdən qüvvəyə minmiş Qanunu ilə Vergi Məcəlləsində edilmiş dəyişikliklərin bir hissəsi əlavə dəyər vergisinin (bundan sonra ƏDV) inzibətçiliyinin təkmilləşdirilməsinə yönəldilmişdir.

ƏDV müasir dünyada geniş yayılmış vergi növlərindən biridir. Prinsip etibarilə ƏDV dolayı vergi olmaqla təqdim edilən malların, işlərin, xidmətlərin satış qiymətinə aid edilir və istehlakçılardan tutulur. Tutulmuş vergi məbləğləri isə satıcı vasitəsi ilə dövlət xəzinəsinə ödənilir.

Bir vergi növü olaraq ƏDV-nin tətbiqinə keçən əsrin 50-ci illərində Fransada başlanmışdır. Ümumi Avropa bazarına daxil olan digər ölkələrdə ƏDV-nin tətbiq olunması 60-cı illərdən sonra qərara alınmışdır. Azərbaycanda isə ƏDV 1992-ci ildən başlayaraq tətbiq olunur. Nisbətən müasir vergi növü olmasına baxmayaraq, ƏDV dünyanın 100-dən çox ölkəsində tətbiq olunur.

ƏDV-nin tətbiqinə qədərki dövrlərdə dövrüydən və ya satışdan vergilər daha çox tətbiq olunurdu. Həmin vergilərdən ƏDV-nin əsas fərqi odur ki, bu verginin tətbiqi zamanı vergi çıxılmaları nəzərə alınır, dövrüydən və ya satışdan vergilərdə isə vergidən çıxılmalar nəzərə alınmır. Bunun nəticəsində ƏDV malın (işin, xidmətin) əlavə yaranmış dəyərindən ödənilmiş olur. Hazırda satışdan vergi dünyanın qabaqcıl ölkələrindən olan ABŞ-da, Avstraliyada hələ də tətbiq olunmaqdadır.

Beynəlxalq təcrübədə ƏDV-nin satış vergisindən üstünlüyü aşağıdakılarla əsaslandırılır:

- ♦ əksər ölkələrdə ƏDV ona görə tətbiq olunur ki, bu verginin tətbiqi istehlakdan tutulan verginin neytrallığını təmin etməklə istehsalın və istehlakın səmərəliliyini artırır;
- ♦ satışdan vergi ilə müqayisədə ƏDV daha geniş vergitutma bazasına malik olmaqla təkcə pərakəndə satışa deyil, həm də müəssisələrin istehsal məqsədləri üçün aldığı mallara, işlərə, xidmətlərə də tətbiq edilir;
- ♦ ƏDV-nin ərazi prinsipi əsasında tətbiq olunması xarici ticarətdə istifadə olunan qiymətlərin təhrif olunmasının qarşısını almaqla istehlakçıların və yaxud istehsalçıların tətbiq etdikləri qiymətlərin bərabərləşməsinə təmin edir;
- ♦ ƏDV-nin tutulmasının onun hesablanması barədə hesab-fakturanın verilməsi yolu ilə həyata keçirilməsi vergi inzibətçiliyini asanlaşdırmaqla vergidən yayınmaya qarşı mübarizənin səmərəliliyinin artırılmasına imkan yaradır. Bu, həm də ƏDV-nin tətbiqini tənzimləyən qanunvericilik normalarına təkcə bir vergi ödəyicisi tərəfindən deyil, əqdlərdə iştirak edən digər vergi ödəyiciləri tərəfindən əməl olunması ilə təmin edilir;
- ♦ ƏDV-nin istehsal prosesinin bütün mərhələlərində tutulması prinsipi vergitutmanı müəyyən dərəcədə mürəkkəbləşdirsə də, onun tətbiqi pərakəndə ticarətin konyukturunda gedən dəyişikliklərdən asılı olmayaraq, dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarında stabilliyi təmin edir.

ƏDV-nin üstünlükləri satışdan verginin müxtəlif növlərinin istifadəsindən imtina olunmasına və bu vergi növünün dünyada geniş yayılmasına əsas vermişdir. Lakin onu da qeyd etmək lazımdır ki, digər vergilərlə müqayisədə ƏDV-nin çatışmayan cəhəti onun inzibətçiliyi prosesinin nisbətən mürəkkəb olmasıdır.

Dünyanın ƏDV tətbiq edən bütün ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanın da vergi sisteminin əsas inkişaf istiqamətlərindən biri vergilərin fiskal və tənzimləyici funksiyaları nəzərə alınmaqla ƏDV inzibətçiliyinin daim təkmilləşdirilməsi olmuşdur. Beynəlxalq qurumların tövsiyələri və ƏDV-nin tətbiqi sahəsində əldə olunmuş təcrübə nəzərə alınmaqla Vergi Məcəlləsinə 1 yanvar 2013-cü il tarixdən edilmiş dəyişikliklərlə ƏDV məqsədləri üçün vergi ödəyicilərinin qeydiyyatının, ƏDV-nin hesablanması və əvəzləşdirilməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulan normalar daxil edilmişdir. Bunlar Vergi Məcəlləsinin 155-ci, 157-ci və 166-cı maddələrində edilmiş dəyişiklikləri aid etmək olar. Vergi ödəyicilərinin ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyata alınma qaydası ilə bağlı Vergi Məcəlləsinin 155-ci və 157-ci maddələrində edilmiş dəyişikliyə əsasən, ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyata alınmalı hüququ və fiziki şəxslər üçün ardıcıl 12 aylıq dövr ərzində vergi tutulan əməliyyatlarının həcmli eyniləşdirilərək 120 min manat məbləğində müəyyən edilmiş və qeydiyyatın qüvvəyə minməsi məsələlərində dəqiqləşdirilmələr aparılmışdır. Bu dəyişikliklər edilməklə ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyata alınmalı vergi ödəyicilərinin müəyyən edilməsində hüququ və fiziki şəxslər arasında mövcud olan fərqli yanaşma aradan qaldırılmış, qeydiyyatla bağlı meydana çıxan mübahisəli məsələlər öz həllini tapmış və ƏDV inzibətçiliyi sadələşdirilmişdir.

Bundan əlavə, Vergi Məcəlləsinin 166-cı maddəsində dəyişiklik edilməklə ƏDV tutulan əməliyyatların vaxtının müəyyən olunmasını yeni qayda göstərmişdir. Bu dəyişikliyə əsasən, malların təqdim edilməsindən, işlərin görülməsindən və xidmətlərin göstərilməsindən ödəmə 30 gün müddətində həyata keçirildikdə ödəmənin həyata keçirildiyi vaxt, 30 gündən sonra həyata keçirildikdə isə malların göndərildiyi və ya təqdim edildiyi, işlərin görüldüyü və xidmətlərin göstərildiyi vaxt vergi tutulan əməliyyatın aparıldığı vaxt sayılır. Qeyd olunan dəyişiklik ƏDV-nin hesablanması və əvəzləşdirilməsində vahid prinsip əsasında yanaşmanın təmin olunmasına və hesablanmış verginin ödənilməsi üçün vergi ödəyicilərinin maliyyə imkanlarının artırılmasına yönəldilmişdir.

Hüquq məsləhətxanamız

Samira Musayeva

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq idarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir.

Əmlakın siyahıya alınması

Vergi öhdəliyini yerinə yetirməyən vergi ödəyicisinin hansı əmlakı siyahıya alına bilər?

Vergi Məcəlləsinin (bundan sonra Məcəllə) 65.1-ci maddəsinə əsasən, vergi ödəyicisi vergi öhdəliyini Məcəllə ilə müəyyən edilmiş müddətdə yerinə yetirmədikdə vergi orqanı hesablanmış və ya yenidən hesablanmış vergilərin, faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının 5 gün müddətində ödənilməsinə dair vergi ödəyicisinə bildiriş göndərir. Qeyd olunan müddədə nəzərdə tutulmuş vergi öhdəliyini anlaşı Məcəllənin 77.1-ci maddəsində öz əksini tapmışdır: vergi ödəyicisinin Məcəllədə göstərilən hallarda və qaydada müəyyən edilən vaxtında (o cümlədən cari vergi ödəmələrini) ödəmək vəzifəsi onun vergi öhdəliyini hesab olunur. Eyni zamanda, vergi ödəyicisi qeyd olunan müddətdə vergi öhdəliyini yerinə yetirmədikdə, Məcəllənin 65-ci maddəsinə əsasən, onun bank hesablarına sərəncam verilir. Bundan əlavə, Məcəllənin 89.1-ci maddəsinə əsasən, vergi ödəyicisi vergi öhdəliyini Məcəllə ilə müəyyən edilmiş müddətdə yerinə yetirmədikdə yaranmış vergi borclarının, habelə həmin öhdəliyini yerinə yetirilməmiş ilə əlaqədar vergi borcu üzrə hesablanmış faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə təmin etmək üsulu kimi onun əmlakı siyahıya alına bilər.

Məcəllənin 89.4-cü maddəsində qeyd olunur ki, vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxsin bütün əmlakı, vergi ödəyicisi olan fiziki şəxsin isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən tələb yönəldilə bilməyən əmlakından başqa, digər əmlakı siyahıya alına bilər. Bu məsələ Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin «Fiziki şəxs barəsində icra sənədi icra olunarkən tələbin yönəldilməsinə yol verilməyən əmlak növünün dəqiq siyahısının təsdiq edilməsi barədə» 5 iyun 2002-ci il tarixli Qərarı (bundan sonra Qərar) ilə tənzimlənir. Qərara əsasən, aşağıdakılar tələb yönəldilməsi yol verilməyən əmlak sayılır:

- 1) Borclu və onun ailəsinin sanitariya normaları çərçivəsində birgə yaşayış məntəqələrini təmin edəcək mənzil, ev və ya onun ayrı-ayrı hissələri, həmçinin onların altında olan heyətəyini torpağa (bir ailə üçün bir ev və ya mənzildən çox olmamaq şərti ilə);
- 2) Əsas məşğuliyyəti kənd təsərrüfatı olan borclu və onun ailəsinin təsərrüfat tikililəri və ya ayrı-ayrı hissələri, həmçinin onların altında olan torpağa;
- 3) Əsas məşğuliyyəti kənd təsərrüfatı olan borclu və onun ailəsi üçün 1,0 hektaradək kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsinə;

4) Əsas məşğuliyyəti kənd təsərrüfatı olan fiziki şəxslərin hər növ mal-qara və digər ev heyvanından bir baş və ev quşlarından bir cütünə;

5) Əsas məşğuliyyəti kənd təsərrüfatı olan fiziki şəxslərin yeni yem yığılanadək və ya mal-qara örüşə çıxarılanadək mal-qara üçün lazım olan yemə;

6) Əsas məşğuliyyəti kənd təsərrüfatı olan borclu fiziki şəxslərə növbəti əkin üçün lazım olan toxuma;

7) Əsas məşğuliyyəti kənd təsərrüfatı olan borclu fiziki şəxs və onun ailəsi üçün yeni məhsul yetişdirilənədək zəruri olan azuqəyə, digər borclular üçün isə bir aylıq dolanışqı azuqəsinə;

8) Xörək hazırlamaq və ailənin yaşayış mənzilini qızdırmaq üçün mühüm əhəmiyyəti olmayan qızdırıcı soba və mövsüm ərzində lazım olan yanacaq;

9) Borclunun peşə fəaliyyətinin davam etdirilməsi üçün zəruri olan avadanlıq, o cümlədən ixtisas üzrə kitablar və vəsaitlərə;

10) Əlillərin və ya sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların hərəkəti üçün xüsusi nəqliyyat vasitələrinə;

11) Əsas dolanışqı mənbəyi ov olan şəxslərin odlu silah, döyüş surətli və digər ov alətlərinə;

12) Borclu və onun ailə üzvlərinin qazandıqları beynəlxalq və başqa prizlərə;

13) Borclu və onun ailə üzvləri üçün lazım olan aşağıdakı ev avadanlıqları, əşyalar və paltarlar:

a) hər bir şəxs üçün paltar: bir yay, bir payız paltarı, bir qış paltosu və ya başqa üst geyimi, bir qış kostyumu (qadınlar üçün iki dəst qış paltarı), bir yay kostyumu (qadınlar üçün iki dəst yay paltarı), hər bir mövsüm üçün bir baş geyimi (qadınlar üçün bundan əlavə yay üçün iki baş yaylığı və bir isti baş yaylığı və ya baş şalı), uzun müddət istifadə edilmiş və qiymətini itirmiş digər paltar və baş geyimləri;

b) geyilmiş ayaqqabı, alt paltarı, istifadə edilmiş yataq ləvazimatı, qiymətli materiallardan hazırlanmış, habelə bəddi dəyəri olan şeylər istisna edilməklə qab-qacaq və mətbəx ləvazimatı;

c) mebel - hər bir şəxs üçün bir çarpayı və stul, bir ailə üçün bir stol, bir şkaf, bir sandıq, mənzildə olan bir soyuducu, bir radio və bir televizor;

ç) bütün uşaq ləvazimatı.
Qərara əsasən, yuxarıda qeyd olunan siyahı ev tikmək və ya almaq üçün kredit təşkilatı tərəfindən verilmiş kreditin tutulması hallarına, habelə girov və ipoteka ilə yüklü edilmiş əmlaka şamil edilmir.

Sahibkarlığa maliyyə dəstəyi güclənir

Bu il sahibkarlığın güzəştli kreditləşməsi proqnozdan artıq ola bilər

Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna (SKMF) geri qaytarılan vəsaitlərin həcmi ilböl artır və ötən il sahibkarlar tərəfindən Fonda 137,4 mln. manat vəsait qaytarılıb. Fondun rəhbəri Şirzad Abdullayev bildirmişdir ki, cari il ərzində SKMF tərəfindən sahibkarların investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə 250 mln. manat məbləğində güzəştli kreditlərin verilməsi nəzərdə tutulub. Lakin bu məbləğ minimumdur. Fond tərəfindən əvvəllər verilmiş kreditlər üzrə qaytarılan vəsaitlər hesabına güzəştli kreditlərin ümumi həcmi nəzərdə tutulduğundan daha çox ola bilər: «Bir çox sahibkarlar aldığı kreditləri vaxtından əvvəl qaytarır. Bu il ən azı 125 mln. manat məbləğində vəsaitin geri qaytarılacağı gözlənilir».

Cari ilin ötən dövrü ərzində SKMF tərəfindən sahibkarların investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə 52 mln. manat kredit ayrılıb. Ötən il ərzində Fond tərəfindən sahibkarlara verilən güzəştli kreditlərin 69%-i aqrar sənaye kompleksində həyata keçirilən layihələrə yönəldilib. Bu il də həmin sahə prioritet olaraq qalacaq və ümumi kreditlərin 80%-ə yaxını məhz aqrar sənaye kompleksinə yönəldiləcək.

Güzəştli kreditləşmənin həcmi artıb

2012-ci ildə SKMF tərəfindən 200 mln. manat güzəştli kreditin verilməsi nəzərdə tutulsa da, əvvəllər verilmiş kreditlər üzrə geri qaytarılan vəsaitlər hesabına güzəştli kreditləşmənin ümumi həcmi nəzərdə tutulduğundan 9% çox olub və 218 mln. manat təşkil edib. Fond 2012-ci ildə 2419 layihəni maliyyələşdirib. Bu layihələrin həyata keçirilməsi 9083 yeni iş yerinin açılmasına imkan yaradıb.

SKMF 2012-ci il ərzində sənaye istehsalı və emalının müxtəlif sahələrində ümumi dəyəri 69,26 milyon manat olan 154 layihə maliyyələşdirib: kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı sahələrində 10 layihənin reallaşdırılmasına 27,86 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı sahəsində 2234 layihəyə 99,97 milyon manat, xidmət sahələrinin inkişafı üçün 21 layihəyə 20,92 milyon manat ayrılıb.

SKMF 28,26 milyon manat dəyərində (verilən kreditlərin ümumi portfelinin 13%-i) 2328 kiçikhəcmli kredit (kreditlərin ümumi sayının 96,2%-i) ayırıb. Hesabat dövrü ərzində 6,44 milyon manat dəyərində 28 ortahəcmli kredit və 183,3 milyon manat dəyərində 63 irihəcmli kredit ayrılıb.

Ölkə üzrə bu il üçün nəzərdə tutulmuş güzəştli kreditlərin 21%-i artıq ünvanna çatdırılıb.

Sahibkarların müraciətləri elektron formada qəbul ediləcək

Azərbaycanın iş adamları investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə dair güzəştli kreditlərin alınması üçün Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna

(SKMF) elektron qaydada müraciət edə biləcək. Sahibkarlar öz investisiya layihələrini SKMF-nin müvəkkil kredit təşkilatlarına elektron qaydada təqdim edə biləcək, müvəkkil kredit təşkilatları isə bu layihələri Fonda yönəldəcək. Fond tərəfindən layihə qəbul olunanda, müvəkkil kredit təşkilatlarına güzəştli kreditin verilməsi üçün müvafiq razılıq verəcək. SKMF bütün bu prosesi onlayn rejimdə izləyə biləcək. Hazırda sahibkarların elektron qaydada müraciətləri sınaqdan keçirilir. Sistem 2013-cü ilin ikinci yarısından etibarən tam işə düşəcək. Hazırda SKMF-yə 44 müvəkkil kredit təşkilatı üzv olub və onların 30-u ölkədə fəaliyyət göstərən banklardır. Sistemə bütün müvəkkil kredit təşkilatlarının ofis və filialları qoşulacaq.

Ötən il kommersiya hüquqi şəxslərin 12 qrant müqaviləsi qeydiyyata alınıb

İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən 2012-ci il ərzində kommersiya hüquqi şəxslərin müraciətləri əsasında 12 qrant müqaviləsi qeydiyyata alınıb. Həmin müqavilələrin ümumi məbləği, müxtəlif valyutalarda olmaqla, 82.444 manat, 436.285 ABŞ dolları və 134.753 avro təşkil edib.

Qrant vəsaitləri uşaq resurslarının inkişafı mərkəzinin yaradılması, əlil və xüsusi ehtiyacı olan uşaqlara və onların ailələrinə tibbi məsləhətlərin, təlimlərin, sosial dəstəyin göstərilməsi, heyvandarlıqla məşğul olan fermerlərin gəlirlərinin artırılması, qaçqın, məcburi köçkün və aztəminatlı ailələrə yardım məqsədilə mikrokreditlərin verilməsi və s. bu kimi istiqamətlərə yönəldilib.

Güzəştli kredit almaq üçün...

SKMF-nin vəsaitlərinin istifadə mexanizmi və şərtləri müvafiq Qaydalarla tənzimlənir. Fondun vəsaitlərinin sahibkarlıq subyektlərinə çatdırılması müvəkkil banklar və müvəkkil kredit təşkilatları vasitəsilə onların öz adından həyata keçirilir. Hər bir müvəkkil kredit təşkilatı üçün ilin əvvəlində onların məcmu kapitalına münasibətdə SKMF tərəfindən fərdi limit müəyyən edilir. Ayrılmış limit istifadə edildikdən sonra kredit təşkilatlarının müraciəti əsasında qaytarılan kredit vəsaitləri və digər daxilolmalar hesabına onlara əlavə limit müəyyən edilə bilər.

Müvəkkil kredit təşkilatlarının müraciəti əsasında ilin əvvəlində limit üzrə müəyyən edilmiş vəsait maliyyə ilinin başa çatmasına 3 ay qalanadək, müvəkkil kredit təşkilatlarının müraciəti əsasında sonradan açılmış limitlər isə ilin sonuna 1 ay qalanadək tam istifadə olunmazsa, vəsaitin istifadə olunmayan hissəsinə limit müəyyən edilən tarixdən etibarən hər təqvim günü üçün 0,02% komisyon haqqı ödənilir və istifadə olunmamış vəsait digər müvəkkil

kredit təşkilatlarına ayrılır.

Kredit təşkilatları Fond qarşısında öhdəliklərin gecikdirildiyi hər gün üçün köçürülməyən vəsaitin 0,1%-i həcmində cərimə ödəməlidirlər. Fondun vəsaiti hesabına güzəştli kredit almaq üçün sahibkarlıq subyektləri ilkin olaraq müvəkkil kredit təşkilatlarına müraciət edir. Kredit təşkilatları müraciətləri qeydiyyata alır və sahibkara müraciətin qeydiyyata alınmasını təsdiq edən müvafiq sənəd təqdim edir. Müvəkkil kredit təşkilatları 10 gün ərzində investisiya layihələrini təhlil edir və müsbət qiymətləndirib layihələrə dair məlumatları və sənədləri Fond təqdim edir. Fond investisiya layihəsinin tam və hərtərəfli ekspertizası üçün əlavə məlumatlar və sənədlər tələb edə bilər. Investisiya layihəsi mənfii qiymətləndirilən sahibkarlıq subyektlərinə isə müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən 3 bank günü müddətində əsaslandırılmış imtina məktubu verilir.

Fond təqdim olunmuş layihələrə on bank günü müddətində ekspertizadan keçirir və kiçikhəcmli kreditlər istisna olmaqla, müvəkkil kredit təşkilatlarının təqdim etdiyi investisiya layihələrinin bilavasitə yerində ilkin monitorinqini həyata keçirir.

Ekspertizanın notisindən asılı olaraq, Fond müraciətlərin təmin olunması və ya onlardan imtina edilməsi barədə müvəkkil kredit təşkilatlarına rəsmi məlumat verir.

Sahibkarlıq subyektləri ilə kredit müqaviləsi bağlandıqdan sonra müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən kredit vəsaitinin ayrılması barədə Fonda sifariş göndərilir. Fond üç gün ərzində vəsaitlərin müvəkkil kredit təşkilatlarına ayrılmasını təmin edir. Ayrılmış vəsait müvəkkil kredit təşkilatının müxbir hesabına daxil olduqdan sonra kredit təşkilatı iki gün ərzində vəsaiti sahibkarlıq subyektlərinin hesabına köçürür və bu barədə Fonda və sahibkarlıq subyektlərinə məlumat verir.

Sahibkarlıq subyektlərinə Fondun vəsaitlərindən aşağıdakı hədlərdə güzəştli kredit vəsaiti verilir:

- ◆ 5.000 manatdan 50.000 manata-dək - kiçikhəcmli kreditlər;
- ◆ 50.001 manatdan 500.000 manatadək - ortahəcmli kreditlər;
- ◆ 500.001 manatdan 10.000.000 manatadək - böyükhəcmli kreditlər.

Kiçikhəcmli kreditlər 3 ilədək, ortahəcmli kreditlər 5 ilədək, böyükhəcmli kreditlər isə 10 ilədək verilir. Fondun kreditlərinin illik faiz dərəcələri KİV-in inkişafı layihələrinin maliyyələşdirilməsi üçün 0,5%, digər layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün 1% müəyyən olunur. Müvəkkil kredit təşkilatlarının tətbiq etdikləri illik faiz dərəcəsinin ən yüksək həddi isə cəmi kredit məbləğinin 6%-dən artıq olmalıdır.

Arzu İBRAHİMOVA

Beynəlxalq Valyuta Fondu Azərbaycanda maliyyə sabitliyinin saxlanacağını proqnozlaşdırır

Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) hazırda dünyada davam edən global resessiyaların fonunda Azərbaycanın güclü maliyyə sabitliyini qoruyub saxladığını və 2013-cü ildə makroiqtisadi inkişafın, maliyyə ehtiyatlarının artım dinamikasının davam edəcəyini bəyan edib. Azərbaycan hökumət qurumları ilə iqtisadiyyatın gələcək perspektivlərinə və iqtisadi siyasətin müxtəlif sahələrinə dair fikir mübadiləsi apardıqlarını bildirən fondun Azərbaycan üzrə missiyasının rəhbəri Raca Almarzoqi bildirib ki, 2013-cü il üçün makroiqtisadi proqnozlar və həyata keçirilən pul-məzənnə siyasəti sabit və dayanıqlı inkişafdan xəbər verir. Azərbaycanın bank sektorunun və maliyyə-valyuta, pul bazarının vəziyyətinin qənaətbəxş olduğunu deyən missiya rəhbəri ölkəmizdə iqtisadi sabitliyin qorunub saxlanılması və inkişafın təmin olunması üçün həyata keçirilən tədbirlərin BVF tərəfindən dəstəkləndiyini vurğulayıb.

BVF ölkəmizlə bağlı iqtisadi artım proqnozlarını da açıqlayıb. Proqnozlara

əsasən, 2013-cü il üçün proqnoz 3% təşkil edir. Qeyd olunur ki, 2013-cü ildə qeyri-neft kəsinin azaldılması makroiqtisadi sabitlik üçün riskləri məhdudlaşdırmağa və global iqtisadiyyatın mümkün pisləşməsi halında qoruyucu ehtiyatları gücləndirməyə kömək edəcək. Dünyada neftin qiyməti ilə bağlı risklərin hələ də qalmasına baxmayaraq, Azərbaycanın çox güclü maliyyə vəziyyəti gözlənilməz makroiqtisadi riskləri yumşaltmağa davam edir. Fondun ekspertlərinin fikrincə, Azərbaycanda neft hasilatı həcmələrinin azaldılması qeyri-neft sektorunun güclü artımı ilə qismən kompensasiya edilə bilər ki, bu da, əsasən, büdcə xərcləri ilə stimullaşdırılıb. Valyuta bazarında sabitliyin qorunub saxlanması milli iqtisadiyyatın artımının enerji sektoru ilə yanaşı, digər sahələrin dinamik inkişafı fonunda mümkündür. Bu tendensiya isə əhalinin pul gəlirlərinin artım dinamikasını stimullaşdırıb, banklara depozit qoyuluşlarının artmasına impuls verir.

BVF-nin ekspertləri region ölkələrinin xarici və daxili borcları ilə bağlı vəziyyəti şərh edərkən ilə bağlı risklərin əksə-

riyyətində daxili borcun yüksəldiyini bildirir. Məsələn, ondadır ki, son 2 ildə borcun strukturunda özəl sektorun payı artmağa başlayıb. Buna səbəb maliyyə böhranı nəticələrinin həmin ölkələrin tikinti və bank sektorunu vurmamasıdır. Fond Azərbaycanın daxili borc probleminin olmadığını bildirir. Azərbaycan region ölkələri içərisində xarici borc məsələsində çox əlverişli mövqeyə malikdir. Ölkəmizin xarici borcu 3,7 milyard dollar təşkil edir ki, bu da ÜDM-in 7%-i deməkdir. Azərbaycanın xarici borcu strateji valyuta ehtiyatlarından 12 dəfə azdır ki, bu da maliyyə sabitliyi üçün mühüm rol oynayan faktor sayılır.

İnflyasiya ilə bağlı narahatlığa gəlinə, R.Almarzoqi hökumətin inflasiyanın səviyyəsini bərabər haddə qoruyub saxlamaq və iqtisadiyyatın çoxşaxəliliyini təmin etmək iqtidarında olduğunu qeyd edir. Dünya bazarında istehlak məhsullarının daimi olaraq dəyişməsi idxalin fonunda qiymət bazarına təsir göstərə bilər, amma mövcud vəziyyət belədir ki, əhalinin real pul gəlirlərində artım dinamikası daha üstündür. Bu amil hər hansı qiymət artımı baş versə belə, əha-

linin gəlirlərinə ciddi təsir göstərməyəcək. Hazırda Azərbaycan hökumətinin həyata keçirdiyi iqtisadi siyasətin əsas istiqamətləri iqtisadiyyatın çoxvektorluğunu, maliyyə, valyuta və sosial sabitliyin gücləndirilməsi fonunda əhalinin pul gəlirlərinin artmasına, sosial yaşayış imkanlarının yaxşılaşdırılmasına nail olmaqdır. Ölkədəki mövcud inflasiya risklərinin qarşısını almaq və əhalinin real gəlirlərinə təsir imkanlarını minimuma endirmək bu siyasətin əsas istiqamətlərini təşkil edir.

BVF-nin missiya rəhbəri yaxın müddət üçün iqtisadi artım perspektivlərinin

əlverişli olduğunu bəyan edib. Son 9 ildə milli iqtisadiyyatında yüksək artım meyllərinin əldə olunması Azərbaycanın MDB və Avropa ölkələri içərisində fərqli inkişaf yolu keçdiyini təsdiq edir. Ekspertin qənaətinə görə, Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun artım tempi 2007-2010-cü illərə nisbətən azalsa da, artımın davamlı olması üçün iqtisadi baza mövcuddur. Bu, qeyri-neft sektorunun hesabına mümkün ola bilər. Perspektiv inkişaf sənərlərinə görə, neftin həcmi azalması və iqtisadiyyatın digər sahələrinin böyüməsi ümumi daxili məhsulda neft amili rolunun azalmasına səbəb olacaq. Qeyri-neft iqtisadiyyatının artım tempinin 2013-cü ildə 8% təşkil edəcəyini proqnozlaşdıran ekspertlər bu sahədəki artımın neft hasilatında proqnozlaşdırılan azalmayı artıqlaması ilə kompensasiya edə biləcəyi qənaətinə diirlər. Qurum aparıcı qüvvəsi rəqəbatqabiliyyətlili özəl sektor olan qeyri-neft iqtisadiyyatının inkişaf etdirilməsi üçün hökumətin hazırladığı strateji planın əhəmiyyətli olacağına da inanımı ifadə edib.

Elbrus CƏFƏRLİ

Müasir audit sisteminin əsasını e-audit təşkil edir

Asaf ƏSƏDOV,
vergilər nazirinin müşaviri

E-audit anlayışı

Avropa İttifaqının «E-audit Road Map» («E-auditin yol xəritəsi») adlı hesabatında (2009-cü il üzrə) e-audit anlayışına aşağıdakı kimi tərif verilir: E-audit - xüsusi kompüter proqramı təminatları vasitəsilə vergi ödəyicisinin mühasibat informasiya sistemində saxlanılan verilənlər bazasına çıxış əldə etməklə elektron ömüliyyatların (və onların mənbələrinin) təhlilini və düzgünlüyünün audit testləri və üsulları vasitəsilə yoxlanılması və təhlil edilməsidir.

E-audit səyyar vergi yoxlamalarının ən vacib və əsas hissəsidir. Kameral audit ilə e-auditin fərqi odur ki, kameral audit, əsasən, bəyannamələrin (yeni vergi və maliyyə hesabatlarının) təhlili əsasında qurulduğu halda, e-audit vergi ödəyicisinin birbaşa mühasibat sistemində saxlanılan e-öməliyyatların və 3-cü şəxslərin e-məlumatlarının təhlili üzərində aparılır. E-audit zamanı vergi ofisində xüsusi kompüter proqramı təminatı vasitəsilə e-öməliyyatlarda aşkar edilmiş kənarlaşmalar müəssisədə sənədlə yoxlama ilə tamamlanır. Ancaq e-auditin başlanması üçün səbəb olmalıdır və bu səbəb - vergi ödəyicisinin kameral audit zamanı aşkar edilmiş yüksək vergi riskləridir.

Hazırda Azərbaycanda, əsasən, bütün iri və orta vergi ödəyicilərində mühasibat sistemləri və öməliyyatlar kompüter vasitəsilə, mühasibat uçotu isə elektron formatda aparılır. Bu, imkan verir ki, e-audit üzrə mütəxəssislər (e-auditorlar) böyük həcmdə və e-formatda saxlanılan mühasibat uçotu üzrə məlumatları vergi ödəyicilərindən elektron daşıyıcılar

da alaraq, xüsusi proqram təminatlarından istifadə etməklə (ACL, IDEA), bu məlumatları qısa müddətdə vergidən yayınma riskləri baxımından təhlil etsin. Bu isə səyyar vergi yoxlamalarının səmərəsini (sərf edilən vaxt, insan resursları və əldə edilmiş nəticələr baxımından) xeyli artırır.

E-auditin hüquqi bazası

E-audit sistemini tətbiq etmiş ölkələrdə (ABŞ, Avstraliya, Avropa İttifaqının aparıcı ölkələri, Hindistan) hər bir vergi ödəyicisi mühasibat uçotu ilə bağlı öməliyyatların aparılmasına və məlumatların e-formatda saxlanmasına görə qanunvericiliklə məsuliyyət daşıyır.

E-formatda mütləq qaydada saxlanılan (5-7 il) məlumatlar, əsasən, aşağıdakılardan ibarətdir:

E-mühasibat sisteminin quruluşu, əsas modulları, ana faylları, o cümlədən müştərilər barədə məlumatlar; aparılan öməliyyatlar, onların mənbələri; alqı-satqı üzrə hesab-fakturalar; hesabların kodları; mühasibat məlumatlarının bir-biri ilə əlaqələndirilməsi; maya döyörünün, xərclər və gəlir bazalarının vergitutma üçün hesablanması mexanizmi.

E-auditor vergi ödəyicisinə tələbnamə göndərir, vergi ödəyicisinə aid olan e-mühasibat bazasının nüsxəsini e-daşıyıcılarda alır, xüsusi proqram təminatı vasitəsilə lazımı e-faylları öz kompüterində müxtəlif üsullardan və daxili məlumat bazasından istifadə edərək məlumatların uyğunluğunu, vergidən yayınma risklərini təhlil edir.

Proqram təminatının xüsusiyyətlərinə görə, vergi ödəyicisindən alınmış e-mühasibat üzrə faylların orijinal strukturu dəyişdirilə bilməz. Audit bitdikdən sonra bütün e-fayllar silinir (vergi ödəyicisinin məlumatlarının konfidensiallığı təmin olunur).

Azərbaycanda e-auditin hüquqi bazası Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 1 yanvar 2013-cü il tarixdən qüvvəyə minmiş dəyişikliklərə əsasən, Məcəllənin 13.2.46-cı, 13.2.47-ci, 13.2.48-ci, 13.2.49-cu, 16.1.6-cı, 23.1.2-ci, 36.3-cü, 42.1-ci, 57.3-cü, 71.4-cü, 76.1-ci, 76.2-ci və 76.3-cü maddələri ilə tənzimlənir.

Müasir audit modeli

Müasir zamanda əksər inkişaf etmiş ölkələrin vergi administrasiyalarında audit sahəsində yeni modellər, yanaşmalar və üsullar tətbiq edilir. Bu isə onunla bağlıdır ki, son 10-15 il ərzində dünyada bütün özəl şirkətlərin, beynəlxalq təşkilatların, dövlət orqanlarının fəaliyyətində və ictimai sahələrdə kompüter texnologiyaları sürətlə tətbiq edilir, öməliyyatlar e-formatda aparılır. İşçi proseslərin aparılması və kapitalın yerləşdirilməsi məkanı isə faktiki olaraq sərhədsizdir. Öməliyyatlar elektronlaşdırılmaqla yanaşı, məlumat mübadiləsində (biznes-biznes, dövlət-biznes, dövlət-vətəndaşlar arasında) yeni texnologiyalar tətbiq edilir.

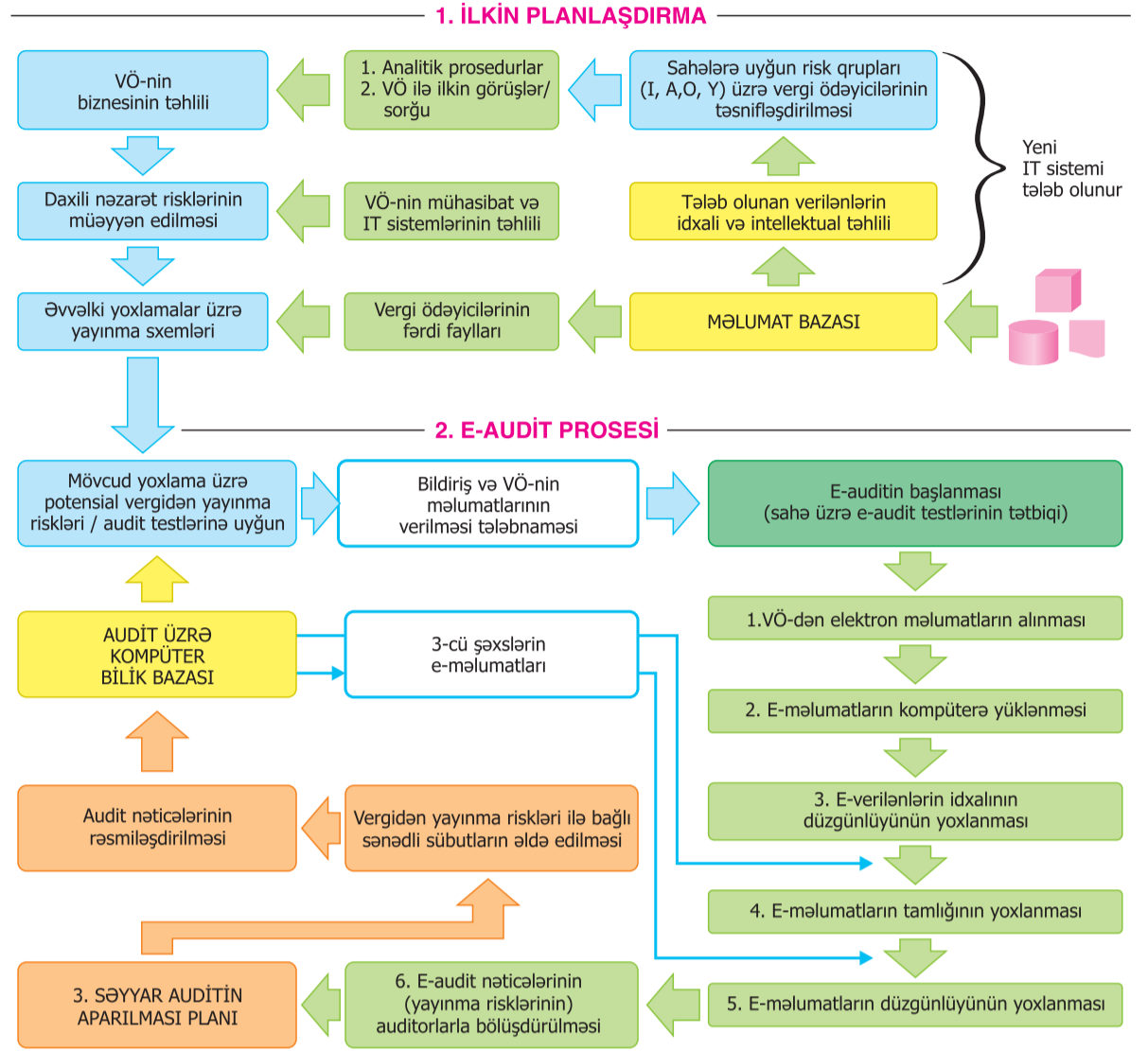
Dünyada maliyyə-iqtisadi böhran davam edir, vergidən yayınma dərəcəsi hətta inkişaf etmiş ölkələrdə stabil olaraq yüksək səviyyədə qalır (yeni vergidən yayınma üsulları aşkar olunur ki, bu da kompüter texnologiyalarına əsaslanır). Belə tendensiyalar vergi orqanları qarşısında çətinliklər yaradır ki, bu da audit sahəsində yeni yanaşmaların və texnologiyaların tətbiqini zəruri edir.

İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə əsaslanaraq Azərbaycanda da audit sahəsində dünyada özünü doğrultmuş, informasiya texnologiyalarına əsaslanan və bu sahədə bilik və bacarığı olan kadrlara söykənən yeni audit modelinin və metodlarının tətbiqi tələb olunur. Belə vəzifələr Azərbaycan-Avropa Fəaliyyət Planından irəli gələn öhdəliklərin və ölkəmizdə e-hökumətin yaradılması ilə əlaqədar mühüm dövlət tədbirlərinin yerinə yetirilməsi ilə bağlıdır.

Müasir audit modeli aşağıdakı mərhələləri əhatə edir (*sxemə bax*).

• Risklərin qiymətləndirilməsi və vergi ödəyicilərinin ayrı-ayrı sahələr üzrə (bank sektoru, neft sektoru, ticarət sektoru, istehsal sektoru, telekommunikasiya xidmətləri və s.) risk qruplarının (intizamlı, aşağı riskləri, orta riskləri və yüksək riskləri olan vergi ödəyiciləri) təsnifləşdirilməsi. Bu məqsədlə yeni analitik (intellektual) üsulların (Intelligence analysis) və ən müasir kom-

AZƏRBAYCANDA TƏTBİQİ ÜÇÜN NƏZƏRDƏ TUTULAN MÜASİR VERGİ AUDİTİ MODELİ

püter texnologiyalarının (data mining) tətbiqi.

• Seçilmiş vergi ödəyicisinin audit məqsədilə ilkin planlaşdırma ilə bağlı ümumi və analitik məlumatların toplanması üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi, o cümlədən vergi ödəyicisinin biznesinin başa düşülməsi, verilənlər bazası ilə tanışlıq, kompüter, mühasibat və daxili nəzarət sistemlərinin risklər baxımından təhlili.

• Risklərin ilkin qiymətləndirilməsi nəticəsində vergi ödəyicisində audit testlərinin və audit iş planının müəyyən edilməsi.

• E-auditin keçirilməsi ilə bağlı bildiriş və tələbnamənin tərtib edilməsi və vergi ödəyicisinə göndərilməsi.

• Vergidən yayınma üzrə yüksək potensial riskləri olan vergi ödəyicisində keçirilən səyyar vergi yoxlamalarında e-auditin metodologiyasının mərhələ-mərhələ

lə digər audit üsulları ilə birlikdə tətbiq edilməsi.

• Auditin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi.

E-məlumatların toplanması mənbələri

E-məlumatların əsas mənbələri aşağıdakılardır:

• Vergilər Nazirliyinin məlumat bazasında olan e-məlumatlar, o cümlədən e-bəyannamələrin, kameral vergi yoxlamalarının və əvvəlki səyyar vergi yoxlamalarının maliyyə göstəriciləri, dövlət orqanları və banklardan daxil olan e-məlumatlar;

• e-auditin keçirilməsi ilə bağlı tələbnamə əsasında vergi ödəyicilərinin mühasibat və menecment informasiya sistemlərində saxlanılan e-məlumatları (elektron öməliyyatların aparılması ilə bağlı mühasibat yazılışları, qeydləri) özündə əks edən fayllar, sənədlər, hesabatlar;

• üçüncü şəxslərə məxsus olan e-məlumatlar. Üçüncü şəxs anlayışı Vergi Məcəlləsinin 13.2.46-cı maddəsində verilməmişdir: «Vergi orqanı tərəfindən kameral və ya səyyar qaydada yoxlanılan, vergi ödəyicisinin fəaliyyətində malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsi ilə bilavasitə əlaqəli olan rezident və ya qeyri-rezident şəxs».

Banklar yoxlanılan hər bir vergi ödəyicisi üçün üçüncü şəxs olaraq, ən əsas e-məlumat mənbəlidir. Vergi Məcəlləsinin 76.1-76.3-cü maddələrinə əsasən, bir çox hallarda yoxlanılan vergi ödəyicisi tərəfindən aparılan bank öməliyyatları barədə məlumatları almaq mümkün olmadıqda, belə məlumatlar məhkəməyə müraciət etmədən sorğu əsasında birbaşa banklardan alın bilər.

(Davamı növbəti sayımızda)

Hüquq müstəvisində

Vergilər Nazirliyinin Hüquq idarəsi 2012-ci ildə üzərinə düşən funksional vəzifələrin və verilən tapşırıqların vaxtında və cari vergi siyasətinə uyğun tərzdə yerinə yetirilməsi ilə bağlı bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirmişdir. Vergi orqanlarından daxil olan səyyar vergi yoxlamalarının nəticələrinə, vergi borcuna, vergi orqanlarından yayınan şəxslərin tapılmasına və bu kimi digər məsələlərə dair materiallara, habelə Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentində (VCIAD) və digər hüquq-mühafizə orqanlarından daxil olan qərarlara və sorğulara baxılmış, zəruri tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti üzrə göndərilməsi təmin edilmişdir.

Ümumilikdə, 2012-ci il ərzində araşdırılmış 2091 materialdan (74,4 mln.) 1963-ü (61,4 mln.) VCIAD-a göndərilmiş, 116-sı (12,7 mln.) vergi orqanlarına qaytarılmış, 12-si (0,3 mln.) 01 yanvar

2013 tarixə qalmışdır. Nəticədə 2011-ci ilə nisbətən 2012-ci ildə araşdırılmış materiallar 43% artmış, qaytarılmış materiallar 7% azalmışdır. 2011-ci ildə qaytarılmış materiallar cəmi araşdırılmış materialların 9%-ni təşkil edirdisə, 2012-ci ildə bu göstərici 6% olmuşdur.

Hesablanmış vergilərin tam və ya qismən azaldılması ilə nəticələnmiş, VCIAD tərəfindən qəbul edilmiş 97 (azaldılmış məbləğ 4,1 mln. manat) prosesual qərar vergi orqanlarının vəzifələrinin yerinə yetirilməsi və həmin qərarların mülki iddiaya aid hissəsi üzrə şikayət verilməsi məsələlərinin tənzimlənməsi məqsədilə aidiyyəti üzrə göndərilmişdir.

Yeri gəlmişkən, onu da qeyd edək ki, vergi orqanları 2012-ci il ərzində birinci instansiya məhkəmələrində 167 mln. 451,1 min manat məbləğində 452, apelyasiya məhkəmələrində 31 mln. 754,9 min manat məbləğində 214 və Ali Məhkəmədə 29 mln. 632,9 min manat məbləğində 188 işdə cavabdeh qismində iştirak etmişdir. Birinci instansiya məhkə-

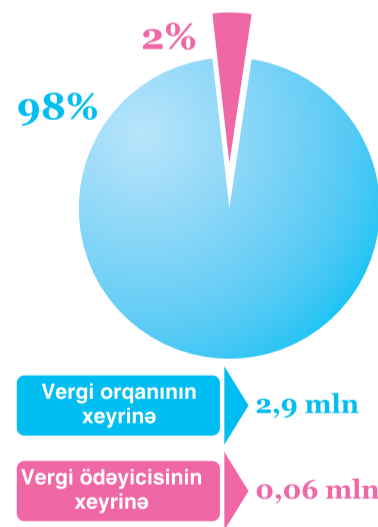
məsində 167 mln. 451,1 min manat məbləğində 452 işdən 18 mln. 777,8 min manat məbləğində 117 iş üzrə iddia tələbi təmin edilmiş, 8 mln. 765,9 min manat məbləğində 39 iş üzrə iddia tələbi qismən (5 mln. 129,4 min manat) təmin edilmiş, 10 mln. 242,8 min manat məbləğində 71 iddia tələbi rədd edilmiş, 129 mln. 664,6 min manat məbləğində 225 iş üzrə icraata xitam verilmişdir.

Apelyasiya Məhkəməsinə 31 mln. 754,9 min manat məbləğində 214 işdən 19 mln. 356,5 min manat məbləğində 108 iş vergi ödəyicisinin, 9 mln. 029,6 min manat məbləğində 60 iş vergi orqanının, 3 mln.150,9 min manat məbləğində 38 iş qismən (2 mln. 244,8 min manat) vergi ödəyicisinin xeyrinə olmuş, 0,4 min manat məbləğində 2 iş üzrə icraata xitam verilmiş, 217,5 min manat məbləğində 6 iş üzrə məhkəmə qərarları ləğv olunaraq birinci instansiya məhkəmələrinə yenidən baxışa göndərilmişdir.

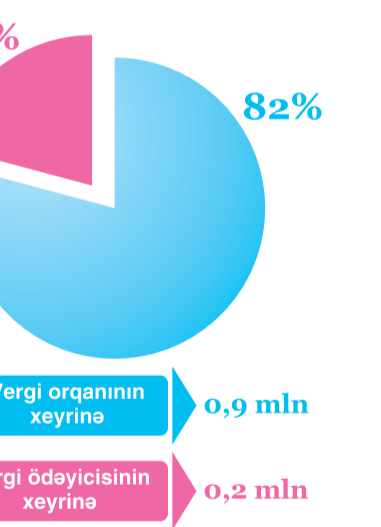
Ali Məhkəmədə 29 mln. 632,9 min manat məbləğində 188 işdən 15 mln. 979,3 min manat məbləğində 102 iş vergi ödəyicisinin, 4 mln. 825 min manat məbləğində 26 iş vergi orqanının, 2 mln.

033,8 min manat məbləğində 33 iş qismən (1 mln. 631,6 min manat) vergi ödəyicisinin xeyrinə olmuş, 605,9 min manat məbləğində 2 iş üzrə icraata xitam verilmiş, 188,9 min manat məbləğində 25 iş üzrə məhkəmə qərarları ləğv olunaraq apelyasiya instansiya məhkəmələrinə yenidən baxışa göndərilmişdir.

Qətnamələr üzrə

Qəraradlar üzrə

Respublika üzrə ötən il ərzində yerli vergi orqanları tərəfindən vergi borcunun, hesablanmış faizlərin və maliyyə sanksiyalarının alınmasını təmin etmək məqsədilə 2 mln. 162,3 min manat məbləğində 1481 iddia ərizəsi ilə inzibati-iqtisadi məhkəmələrə müraciət edilmişdir. Həmin iddialardan 690-ı üzrə 1 mln. 028,8 min manat məbləğində qətnamələr, 524-ü üzrə isə 581,9 min manat məbləğində qəraradlar çıxarılmışdır. Verilmiş iddia ərizələrindən hesabat dövründə vergi orqanına 2 mln. 885 min manat məbləğində 1032 qətnamə daxil olmuşdur ki, bunlardan 2 mln. 823,5 min manat məbləğində 1022 iddia təmin, 31,4 min manat məbləğində 3 iddia qismən rədd, 29,8 min manat məbləğində 7 iddia isə rədd edilmişdir. Həmin inzibati-iqtisadi məhkəmələrin icraatında olan iddia ərizələri üzrə 12 ay ərzində 1 mln. 062,3 min manat məbləğində 735 qərarad daxil olmuşdur ki, bunlardan da 862,8 min manat məbləğində 718 qərarad borcun ödənilməsi ilə bağlı ol-

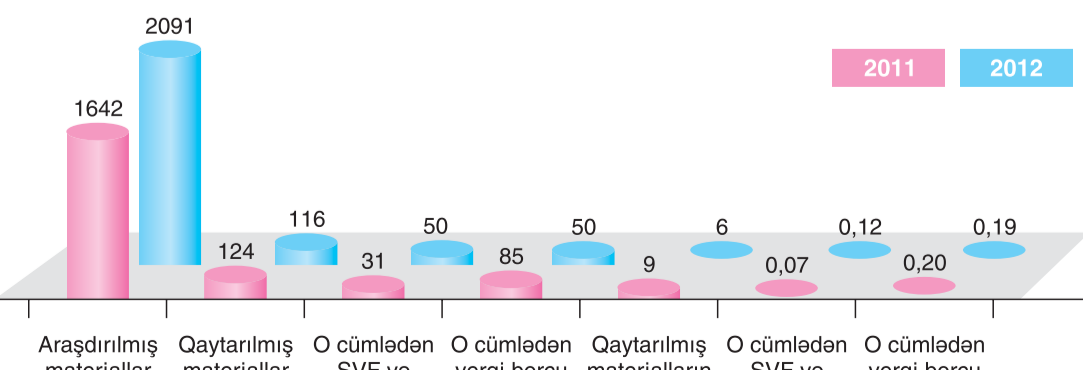
muş, 199,5 min manat məbləğində 17 qərarad isə digər əsaslarla çıxarılmışdır.

2006-cı ildən 2012-ci ilədək 6 il ərzində qəbul edilmiş və icra olunmadan qalmış qətnamələrdən respublika üzrə 2012-ci ilin 12 ayı ərzində ümumilikdə 2100 qətnamə üzrə 1 mln. 484,9 min manat məbləğin ödənilməsi təmin edilmişdir. Bunlardan 795 qətnamə üzrə 959,6 min manat məbləğində borc ödənilməklə tam, 1305-si üzrə 525,3 min manat ödənilməklə qismən icra olunmuşdur. Hazırkı dövrə ümumilikdə respublika üzrə 13 mln. 450,8 min manat məbləğində 2484 məhkəmə qətnaməsi tam icra olunmamış qalır.

Ötən il yerli vergi orqanları tərəfindən 904,5 min manat məbləğində 1421 məhkəmə qərarı üzrə vergi ödəyicilərinin ölkədən getmək hüququnun müvəqqəti məhdudlaşdırılması barədə ərizələrə müvafiq rayon icra qurumlarına müraciət olunmuşdur.

Davamı 6-cı səhifədə

Qətnamələr üzrə

Sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsi

Hüquqi şəxslər üzrə 1N^o-li Əlavənin tərtib olunmasında mühasibat uçotu məlumatlarının düzgün yerləşdirilməsi

Qulu Soltanov,
sərbəst auditor

Əvvəli ötən sayımızda

Səfir 2.2.3 «Digər öhdəliklər» «dövr ərzində daxil olmuşdur» sütununda: Əsasən 93, 94, 95, 96 №-li hesabların kredit dövrüyyəsi üzrə illik yekun məbləği əks etdirilir. Məsələn, DB51 - KR94, DB52 - KR96, DB50 - KR95 yazılırlar.

«təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir» sütununda: *Təqdim edilmişdir:* boş saxlanılır. *Silinmişdir:* burada 93, 94, 95, 96 №-li hesabların debet dövrüyyəsi üzrə illik yekun məbləğini əks etdirmək də olar. Lakin daha qısa hesablama üçün sadə qayda da müəyyənləşdirmək mümkündür. Bunun üçün 93, 94, 95, 96 №-li hesabların kredit üzrə ilin sonuna qalıq döyəri Əlavənin 2.2.3-cü sətri üzrə **«hesabat dövrünün sonuna»** sütunundakı xanaya yazılır. Sonra da həmin hesablar üzrə ilin əvvəlinə (və ya əvvəlki ilin

Əlavəsinin 2.2.3-cü sətri üzrə ilin sonuna) qalıq döyəri ilə Əlavənin **«dövr ərzində daxil olmuşdur»** sütununda yazılan dövrüyyə məbləği toplanır və Əlavənin **«hesabat dövrünün sonuna»** sütunundakı xanaya yazılan məbləğ çıxılır. Alınan məbləğ Əlavənin «təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir» sütununda «silinmişdir» xanasında əks etdirilir.

Ləğv edilmişdir: əvvəlki və cari hesabat dövründə alınmış borc vəsaitləri kimi

93, 94, 95 №-li hesabların və alınmış məqsədli maliyyələşmələr kimi 96№-li hesabın kreditində əks etdirilən və sonradan verilməsi (geri qaytarılması) mümkün olmayan və ya kreditör tərəfindən bağışlanılan öhdəliklər (qanunauyğun olaraq verilməməsi barədə qərar qəbul edilən öhdəliklər) kimi ləğv edilən dövrüyyələr göstərilir. Məsələn, DB 93, 94, 95, 96 - KR 80, 86, 87, 88 ikili yazılırlar.

Misal. Vergi ödəyicisinin hesabat ilin-

Oməliyyatların məzmunu	Cadval 1		
	Debet	Kredit	Məbləğ
Hüquqi şəxslərdən uzunmüddətli borc alınıb	51	95	15000
Dünya-Hüquqi şəxslərdən (adının maliyyələşdirilməsi üçün) vəsait daxil ulub	51	96	4000
Flükl şaxsədən qısamüddətli borc alınıb	50	94	6500
İşçilərə kreditlə edilmiş məbləğə görə bank tərəfindən pul ödənilib	70	80	2000
Alınmış borcun bir hissəsi fiziki şəxsə qaytarılıb	94	50	3500
Alınmış borcun bir hissəsi hüquqi şəxsə qaytarılıb	95	51	17000
Məqsədli maliyyə vəsaiti hesabına tədbirin keçirilməsini təşkil edən işçilərə əmək haqqı hesablanıb	96	70	1700
Məqsədli maliyyə vəsaiti hesabına tədbirin təşkil xərcləri hesablanıb	96	60	2300
İşçinin kreditə aldığı məbləğə görə bankla olan borc ödənilib	80	90	2400
Məhkəmə qərarında hüquqi şəxsə olan uzunmüddətli borc ləğv edilib	95	80	1000

də əməliyyatları aşağıdakı kimi olmuşdur (*bax: cədvəl 1*).

Bu əməliyyatlar üzrə məbləğlər dövrüyyə cədvəlində aşağıdakı kimi olacaqdır (*bax: cədvəl 2*).

Belə halda, həmin göstəricilər bəyannamənin Əlavəsində aşağıdakı kimi əks etdirilməlidir (*bax: cədvəl 3*).

Əlavənin «*təqdim edilmişdir, silinmiş,*

Davami növbəti sayımızda

Hesab №-li	Hesabın adı	01 yanvar 2012-ci il tarixə qədər		2012-ci ildə dövrüyyə		01 yanvar 2013-cü il tarixə qədər	
		DEBET	KREDIT	DEBET	KREDIT	DEBET	KREDIT
93	İşçilərə ödənilən bank kreditləri		8000	2400	2000		4000
94	Qısamüddətli borclar	0	3200	6500			3300
95	Uzunmüddətli borclar	3000	16000	17000			1000
96	Məqsədli maliyyələşdirmələr və daxilolmalar	0	1000	1000			0
	Cəmi öhdəliklər üzrə		3800	25600	28500		7700

Göstəricilər	Dövr ərzində daxil olmuşdur, manatla	Təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir, manatla	Hesabat dövrünün sonuna, manatla

Mehdi Babayev

«Professional MÜHASİB» jurnalının baş redaktoru, sərbəst auditor

Audit

Məcburi audit

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq məcburi auditin obyektini hesab edilən vergi ödəyiciləri Vergi Məcəlləsinin 16.1.4-cü maddəsinə əsasən auditor rəyi əlavə edilməklə vergi hesabatını vergi orqanlarına təqdim etməlidir.

Burada əsas məsələ hansı təsərrüfat subyektlərinin məcburi audit yoxlamasından keçməli olduğunu müəyyən etməkdir. Bunun üçün aşağıda göstərilən qanunvericiliyin müddəalarına istinad edilməlidir.

Səhmdar cəmiyyətlərinin məcburi audite cəlb edilməsi

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 99.2-ci maddəsində göstərilir ki, açıq səhmdar cəmiyyəti illik hesabatını və mühasibat balansını hamının tanış olması üçün hər il dərc etməyə borcludur. Həmçinin bu Məcəllənin 100.3-cü maddəsində qeyd edilir ki, qapalı səhmdar cəmiyyəti bu Məcəllənin 99-cu maddəsində göstərilən sənədləri (maliyyə hesabatlarını) hamının tanış olması üçün dərc etməyə borcludur. Eyni zamanda həmin Məcəllənin 107-ci maddəsi üzrə (səhmdar cəmiyyətində idarəetmə) 107.6-cı maddəsində bildirilir ki, bu Məcəllənin 99-cu maddəsində göstərilən sənədlərin dərci zamanı səhmdar cəmiyyəti illik maliyyə hesabatının yoxlanılması üçün əmlak mənafevləri ilə cəmiyyətə və ya onun iştirakçılarna bağlı olmayan peşəkar auditoru cəlb etməyə borcludur.

Məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin məcburi audite cəlb edilməsi

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 91.4-cü maddəsində göstərilir ki, «Məhdud məsuliyyətli cəmiyyət illik maliyyə hesabatının düzgünlüyünü yoxlatmaq üçün hər il əmlak mənafevləri ilə cəmiyyətə və ya onun iştirakçılarna bağlı olmayan peşəkar auditor cəlb etməlidir (kənar audit). Cəmiyyətin fəaliyyətinin auditor yoxlanışlarının aparılması qaydası qanunvericilik və cəmiyyətin nizamnaməsi ilə müəyyənləşdirilir».

Bəzi fəaliyyət növü ilə məşğul olan təsərrüfat subyektlərinin məcburi audite cəlb olunması

«Banklar haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 44-cü (Kə-

nar audit) maddəsində göstərilir ki, bankın və xarici bankın yerli filialının maliyyə fəaliyyəti hər il auditor fəaliyyətini həyata keçirmək üçün xüsusi razılığa (lisenziyaya) malik olan kənar auditor tərəfindən yoxlanılmalıdır.

«İnvestisiya fondları haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 26.1-ci maddəsində göstərilir ki, investisiya fondunun idarəçisi ilə əzi bir dəfə kənar auditor tərəfindən yoxlanılmalıdır. İnvestisiya fondunun auditini yalnız nəzarət orqanı və auditor xidmətlərini tənzimləyən aidiyyəti orqan tərəfindən birgə müəyyən edilmiş tələblərə cavab verən kənar auditorlar tərəfindən aparıla bilər və sair.

Ümumi formada məcburi auditin obyektini olan təsərrüfat subyektlərinin adları barədə

«Məcburi auditin obyektini olan təsərrüfat subyektləri üzrə «Daxili audit haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun mərhələlərlə təbii müddətləri»nin təsdiq edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 5 oktyabr 2007-ci il tarixli 155 №-li qərarı ilə təsdiq edilmiş «Məcburi auditin obyektini olan təsərrüfat subyektləri üzrə «Daxili audit haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun mərhələlərlə təbii müddətləri» barədə məlumatlarda dolayısı ilə məcburi auditin obyektini olan təsərrüfat subyektlərinin adları açıqlanmışdır. Bunlar banklar, büdcədənkənar fondlar, ictimai əhəmiyyətli qurumlar, birləşdirilmiş (konsolid edilmiş və icmal) hesabatlar təbii edən hüquqi şəxslər, təbii inhisar fəaliyyəti subyektləri, bank olmayan kredit təşkilatları, sığorta (təkrar sığorta) təşkilatları, maliyyə-sənaye qrupları, fondlar, səhmdar cəmiyyətləri, məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlər, bələdiyyələr və bələdiyyə müəssisələridir.

Audit olunmalı maliyyə hesabatlarının sonuncu təqdimetmə tarixi

«Kommersiya təşkilatlarının illik maliyyə hesabatlarının və birləşdirilmiş (konsolid edilmiş) maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi və dərc edilməsi Qaydaları»nın 3.1-ci maddəsinə görə, kommersiya təşkilatları (kiçik sahibkarlıq subyektləri istisna olmaqla) illik maliyyə hesabatlarını hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra

müvafiq olaraq sonrakı ilin aprel ayının 30-dan və iyun ayının 30-dan gec olmayaraq təqdim etməlidir. Deməli, bu tarixlərə qədər həm maliyyə hesabatları hazırlanmalı, həm də audit keçirilməlidir. Həmin Qaydaların 3.4-cü maddəsinə görə, göstərilən tarixlərə qədər maliyyə hesabatlarını qəbul edən həmin kommersiya təşkilatlarının tabe olduqları yuxarı təşkilatı və ya təsisçisi (təsisçiləri) həmin tarixlərdən sonra 10 gün ərzində Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə məlumat verirlər.

Kiçik sahibkarlıq subyektləri isə maliyyə hesabatlarını dövlət orqanlarına qanunvericilik aktları ilə, digər şəxslərə isə nizamnamələri ilə müəyyən edilmiş qaydada və müddətlərdə təqdim etməlidirlər. Statistika orqanına istehsal fəaliyyəti, maliyyə nəticələri və əmlak haqqında illik hesabatların mart ayının 31-dək təqdim edilməsi tələbinə istinad etsək, kiçik sahibkarlıq subyektləri hesab edilən kommersiya təşkilatlarının da bu tarixədək məcburi auditedən keçmələri məqsədəmüvafiqdir.

Auditor rəyinin (hesabatının) vergi orqanına təqdim edilməsi

Vergi bəyannamələrini elektron qaydada göndərən vergi ödəyiciləri auditor rəyinin (hesabatının) surətini zərfin içərisinə qoyulmuş məktub şəklində və ya həmin sənədlərin skan olunmuş formasını elektron karguzarlıq imkanlarından istifadə etməklə göndərilməsini təmin etməlidir. Auditor rəyi dedikdə, Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditor hesabatı və hesabat əlavələri kimi hesab edilən MMUS-lara uyğun olaraq maliyyə hesabatları (mühasibat balansı, mənfəət və zərər haqqında hesabat, pul vəsaitlərinə dair hesabat, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat, izahlı qeydlər və digər zəruri şərhlər) başa düşülməlidir.

Məcburi auditedən yayınmaya görə cərimə

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 247.3-cü «məcburi auditedən yayınma» maddəsinə əsasən «Qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda həyata keçirilməli olan məcburi auditedən yayınmağa görə - vəzifəli şəxslər üç yüz manatdan altı yüz manatadək miqdarda, hüquqi şəxslər min beş yüz manatdan iki min beş yüz manatadək miqdarda cərimə edilir».

Qiymətləndirmə fəaliyyətinin qanunvericilik bazası təkmilləşdiriləcək

Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin (AQC) hesabat-seçki konfransı keçirilib. AQC-nin sədri İbrahim Quliyev bildirib ki, təşkilatın əsas məqsədi daşınan və daşınmaz əmlakın, təbii ehtiyatların və digər əmlak növlərinin, eləcə də intellektual mülkiyyətin qiymətləndirilməsi ilə məşğul olan mütəxəssislərin peşə-ixtisas səviyyələrini yüksəltmək, qiymətləndirici kadrların hazırlanması və onların hüquqlarını müdafiə etməkdir.

QHT, bank, sığorta və sahibkarlıq subyektlərinin nümayəndələrinin iştirak etdiyi tədbirdə qiymətləndirmə fəaliyyəti ilə bağlı müzakirələr aparılıb, müxtəlif təkliflər irəli sürülüb. Milli Məclisin deputatı Xan Hüseyin Kazımlı bildirib ki, son illər Azərbaycan iqtisadiyyatı sürətli inkişaf yo-

lu keçib, iqtisadi sahədə bir sıra qanunlar beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırılıb, ölkədəki müasir idarəetmə sisteminin yaradılması digər sahələr kimi, qiymətləndirmə fəaliyyətində də dəyişiklikləri zəruri edir. 1998-ci ildə qəbul olunmuş «Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında» Qanun müasir tələblərə cavab vermir. Ona görə də qiymətləndirmə fəaliyyətinin qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi və bu sahəyə yeni yanaşma tələb olunur. Ölkədə qiymətləndirmə fəaliyyəti ilə məşğul olan və Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətində təmsil olunan mütəxəssislərin iştirakı ilə hazırlanan yeni layihədə bir sıra dəyişikliklər qəbul edilmişdir.

Konfransda AQC-nin İdarə Heyətinin yeni tərkibi seçilib.

Hüquq müstəvisində

Əvvəli 5-ci səhifədə

Beləliklə, 69,6 min manat məbləğində 53 məhkəmə qərarı üzrə borclu şəxslərin ölkədən getmək hüququ müvəqqəti olaraq məhdudlaşdırılmışdır.

Bundan başqa, 545 qətnamə üzrə siyahıya alınmış əmlak hərracda satılmadığı üçün qətnamənin icra üsulunun, qaydasının dəyişdirilməsi və icra sənədinin yenidən icraya yönəldilməsi məqsədilə müvafiq inzibati-iqtisadi məhkəmələrə müraciətlər olunmuşdur. Ümumilikdə həm ötən, həm də cari hesabat dövründə icra üsulunun və qaydasının dəyişdirilməsi və icra sənədinin yenidən icraya yönəldilməsi barədə edilmiş müraciətlərdən 165-i məhkəmələr tərəfindən təmin edilmiş, 36-sı isə rədd olunmuşdur.

Eyni zamanda, «İnzibati icraat haqqında» Qanunun 82.1-ci maddəsinə uyğun olaraq 883,5 min manat məbləğində tələbin icraya yönəldilməsi barədə 2781 qərar qəbul olunmuş, bu qərarlardan 492-si üzrə 48,5 min manat məbləğində borc tam, 52-si üzrə 6,6 min manat məbləğində borc qismən ödənilmişdir.

2012-ci il ərzində 54 mln. 465,1 min manat məbləğində vergiləri ödəməkdən yayınma faktı ilə əlaqədar 404 cinayət işi başlanmış, yerli vergi orqanları tərəfindən cinayət-prosessual qaydada mülki iddia orizələri ilə ibtidai istintaq orqanlarına müraciətlər edilmişdir.

Nazirlər Kabinetinin 17 oktyabr 2012-ci il tarixli 235 nömrəli qərarının icrası

məqsədilə Vergilər Nazirliyinə həvalə edilmiş 57 elektron xidmət növbündən 46-si üzrə nazirliyin aparatının struktur vahidləri tərəfindən hazırlanmış inzibati rəqlament layihələri Hüquqi təminat şöbəsi tərəfindən təftiş edilərək qanunvericiliyin tələbinə uyğunlaşdırılmış və razılaşdırılması üçün Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinə təqdim edilmişdir. Layihələr razılaşdırıldıqdan sonra kollegiya qərarı ilə təsdiq olunmuş və Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi məqsədi ilə Ədliyyə Nazirliyinə göndərilmişdir.

Vergilər Nazirliyinin aparatının struktur vahidləri tərəfindən vergi ödəyicilərinin (və ya vətəndaşların) müraciətlərinin cavablandırılması ilə bağlı hazırlanmış 445 cavab layihəsinə qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq baxılmışdır. Həmçinin 2012-ci il ərzində AVİS-dən kənar daxil olmuş Vergilər Nazirliyinin aparatının struktur vahidləri tərəfindən orizə və şikayətlərin nəticəsinə dair hazırlanmış 207 inzibati icraat üzrə qərar və 144 sənəd layihəsi təftiş edilərək qanunvericiliyin tələbinə uyğunlaşdırılması məqsədilə aidiyyəti təkliflər verilmişdir.

Onu da qeyd edək ki, Vergilər nazirliyinin «Vergilər» qəzetinin «Hüquq məsləhətxanası» və «Qanunçuluq» rubrikasında Hüquq idarəsi silsilə materiallar hazırlayır və bu materiallar vergi ödəyicilərinin və geniş oxucu kütləsinin marağına səbəb olmuşdur.

Vergilər Nazirliyinin
TELEFON XİDMƏTİ

195

www.taxes.gov.az

beynəlxalq panoram

Beynəlxalq və qurumlararası əməkdaşlığın təkmilləşdirilməsi müzakirə edilmişdir

Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatının (IOTA) təşkilatçılığı ilə Macarıstanın paytaxtı Budapeşt şəhərində «Vergi təhqiqatı: beynəlxalq və qurumlararası əməkdaşlığı necə təkmilləşdirmək olar» mövzusunda seminar keçirilmişdir. Seminarda 17 ölkədən 27 nümayəndə iştirak etmişdir. Müzakirələrin əsas mövzusu beynəlxalq və ölkədaxili qurumlararası informasiya mübadiləsinin mövcud vəziyyətinə və bu sahədə qarşıya çıxan problemlərin aradan qaldırılmasına həsr olunmuşdur.

Tədbirdə Lüksemburq, İspaniya, İtaliya, İsveçrə və Estoniya vergi administrasiyalarının nümayəndələri mövzu ilə bağlı təqdimatlarla çıxış etmişlər. Tədbirdə Azərbaycan Vergilər Nazirliyinin Vergi cinayətlərinin ibtidai araşdırılması və daxili təhlükəsizlik sahələri üzrə müşavir xidməti bölməsinin rəisi Rəsul Hüseynov və Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinin Təhqiqat şöbəsinin rəisi Cavanşir Nuriyev iştirak etmişlər.

Gürcüstanın vergi orqanları ilə təcrübə mübadiləsi

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin nümayəndələri vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində təcrübə mübadiləsi aparmaq üçün 14-15 fevral tarixlərində Tbilisi şəhərində səfərdə olmuşlar.

Səfər zamanı Gürcüstanın Gəlirlər Xidmətinin təmsilçiləri 2004-cü ildən etibarən ölkənin vergi sisteminə həyata keçirilən institusional

islahatlar barədə geniş məlumat vermişlər. Bildirilmişdir ki, hazırda Gürcüstanda vergi və gömrük xidməti Gəlirlər Xidməti adı altında vahid orqanda formalaşdırılmaqla, Maliyyə Nazirliyinin tərkibində fəaliyyət göstərir.

Səfər zamanı Gürcüstanın Gəlirlər Xidmətinin nümayəndələrinə Azərbaycan Respublikasının vergi sistemi, eləcə də vergi ödəyicilərinə

göstərilən xidmətlər, AVİS, Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri, Telefon-məlumat xidməti, internet sahifəsi, eləcə də aparılan təbliğat və maarifləndirmə işləri barədə məlumat verilmişdir.

Görüşdə Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin Monitoring şöbəsinin rəisi Azər Şirinov və baş dövlət vergi müfəttişi Hacı Əliyev iştirak etmişlər.

Vergi siyasəti və inzi-batçılığının əsas təmayülləri

2012-ci il dünya iqtisadiyyatında son ilərin global maliyyə böhranının nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində həyata keçirilən genişmiqyaslı iqtisadi tədbirlər müstəvisində vergitutma sahəsində maraqlı doğuran bəzi yeni tendensiyalar özünü göstərməkdədir. Azərbaycan Vergilər Nazirliyinin Beynəlxalq münasibətlər idarəsinin təqdim etdiyi icmalda bu tendensiyalar nəzərdən keçirilir.

Amerika qitəsi ölkələrində də vergi islahatları diqqət mərkəzindədir. Həmin bölgəyə daxil olan 17 ölkədən 11-də vergi dərəcələrinin artımı ilə bağlı müzakirələr gedir. Kanada, Panama və ABŞ-dən fərqli olaraq, digər Amerika qitəsi ölkələri korporativ vergi üzrə vergitutma bazasının genişləndirilməsi ilə yanaşı, korporativ vergi dərəcələrinin artırılması ilə bağlı islahatların aparılmasını nəzərdən keçirməkdədir.

Vergi dərəcələri

Avropa İttifaqı ölkələrində təbii edilən vergi dərəcələri yüksəkdir. Bununla yanaşı, vergitutma yükü və vergilərin ÜDM-də payına görə ölkələr arasında ciddi fərqlər müşahidə edilir. Ən yüksək vergi dərəcəsinə təbii edilən ölkələrdə vergi yükü ən aşağı vergi dərəcələrinə təbii edilən Avropa ölkələrinə nisbətə 75%-dən artıqdır. Bu fərq ayrı-ayrı ölkələrdə müxtəlif sistemlərin (təqəüd proqramları, sosial ödənişlər üzrə vergi güzəştləri və s.) təbii edilməsi ilə də əlaqədardır. Bir sıra ölkələrdə vergi dərəcələrinin artırılması mümkün olmadıqda yaranan kəsiri kompensasiya etmək üçün paralel olaraq vergitutma bazasının genişləndirilməsi həyata keçirilir.

Avropa İttifaqı ölkələrinin bu istiqamətdə fərdi imkanlarının yaxın gələcəkdə məhdudlaşacağı gözlənilir. Gündəlikdə duran əsas layihələrdən biri mənfəət gəliri üzrə vahid vergi bazasının müəyyən edilməsi ilə bağlı razılaşmadır. Bu razılaşma Aİ ərazisində fəaliyyət göstərən şirkət və ya şirkətlər qruplarının ödəməli olduqları mənfəət vergisi dərəcələrinin vahid qaydalar üzrə hesablanmasına imkan verəcəkdir. Bu, hazırda qüvvədə olan və ayrı-ayrı ölkələrin yerli qaydalarına əsasən praxəndə hesablamaların istifadə edilməsinə gətirib çıxaraçaqdır. Müzakirə mərhələsində olan bu layihə qəbul olunacağı halda, müxtəlif ölkələr üzrə vahid bazanın təyin edilməsi mümkün olacaqdır.

Cənub-Şərqi Asiya ölkələrində isə xarici investisiyaların cəlb edilməsi istiqamətində uzun və qısamüddətli proqramlar həyata keçirilməkdədir. Əsas tədbirlərdən biri korporativ verginin azaldılması olmuşdur. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) bu verginin yuxarı səviyyəsinin biznes mühiti üçün olduqca ziyanlı olduğunu təsdiq etmişdir (bundan əlavə, fərdi gəlir, dolay vergilər və əmlak vergiləri də biznes mühiti üçün ziyanlı hesab edilmişdir).

Hazırda korporativ vergilərin dərəcəsi Asiya regionunda 16,5%-dən (Honq-Konq) 41%-ə (Yaponiya) qədər dəyişir. Yaponiya 2015-ci ilədək bu həddi 35,64%-ə salmaq niyyətindədir. Eyni tendensiya Sinqapurda da müşahidə olunur və artıq 17%-lik vergi dərəcələri qəbul edilmişdir. Tailand da korporativ verginin dərəcəsinə azaltmaq istiqamətində proqramları həyata keçirən ölkələrdəndir. Burada 23% olan korporativ vergi dərəcəsi 2012-ci ildə 20%-ə kimi azaldılmışdır. Filippində 30%, Yeni Zelandiyada isə 28%-lik korporativ vergi dərəcələri qüvvədədir.

Birbaşa vergidən dolayı vergiyə

ƏDV sistemi (mallar və xidmətlər daxil olmaqla) artıq dünyanın 150-dən çox ölkəsində təbii edilməkdədir. Körfəz dövlətlərinin Əməkdaşlıq Şurasına daxil olan ölkələr (BƏƏ, Bəhreyn, Səudiyyə Ərəbistan, Oman, Qətər, Küveyt), eləcə də Hindistan və Çin həmin sistemi təbii etmək niyyətindədir.

Hazırda Çində yığılan vergilərin böyük hissəsi (60%) dolayı vergilərdən əldə edilir. Ötən illər ərzində Çində vergi sisteminə dəyişikliklərin edilməsi əsas hadisələrdən biri olmuşdur. Çin hökumətinin beşillik inkişaf planı çərçivəsində daşınma və bəzi xidmət sahələrində biznes vergisinin ƏDV ilə əvəz edilməsi əsas tədbirlərdən biri olmuşdur.

Niderland və Yaponiya kimi ölkələr də dolayı vergilərin təbii edilməsinə üstünlük verməyə meyillidirlər. Niderland birbaşa gəlir vergisinin azaldılması hesabına dolay vergilərdən daxilolmaları artırmaq niyyətindədir. Cənub-Şərqi Asiya ölkələrində isə dolayı vergilərin dərəcələrinin artırılması çağırışları olduqca güclü səslənir. İstehlak vergilərinin Yaponiya və Malayziya kimi ölkələrdə artımının müşahidə edilməsi daha real görünür.

Bu regionda Yaponiya ən az ƏDV dərəcəsi təbii edilən ölkədir. Son illərdə baş verən təbii fəlakətlər ictimaiyyəti ƏDV vergisinin qaldırılmasına təbii ehtiyac olduğunu inandırmağa başlamışdır. Beləliklə, hökumət 2015-ci ilədək bu vergi dərəcəsinə 10%-ə qədər mərhələli şəkildə qaldırmağı planlaşdırır. Malayziyada isə əsas istehlak vergisi 5-7% arası dəyişən «satış və xidmət» vergisidir.

Avropa İttifaqı ölkələrində birbaşa və dolayı vergilərin təbii edilməsində qurumun əməli 15 üzvü (Aİ-15) ilə yeni qoşulmuş 12 yeni üzv ölkə (Aİ-12) arasında fərqlər mövcuddur. Aİ-15 ölkələrində birbaşa, dolayı vergilərdən və sosial yığımlardan gəlirlər təxminən eyni olduğu halda, Aİ-12 ölkələrində (Malta istisna olmaqla) birbaşa vergilərin payı daha aşağıdır.

2008-ci il maliyyə böhranından sonra Avropa İttifaqı ərazisində bəzi ölkələr çıxılmaqla (Malta, Avstriya və Birləşmiş Krallıq) yüksək şəxsi gəlirlərin vergi dərəcələrinin artımı müşahidə olunmağa başlamışdır. Maliyyə böhranının digər bir təsiri korporativ gəlir vergiləri ilə bağlıdır. Ötən əsrin 90-cı illərin ortalarından başlayaraq, korporativ gəlir vergisinin dərəcələri Avropada azaldılmağa başlanıb və orta göstərici 35,3%-dən 23,5%-ə düşüb...

Tacikistan ÜTT-yə üzv oldu

Orta Asiya respublikalarından Qırğızıstandan sonra Tacikistan da artıq rəsmən Ümumdünya Ticarət Təşkilatına (ÜTT) üzv qəbul edilmişdir. Düşənbə ÜTT-yə üzv olmaq üçün 2001-ci ildə ərizə vermişdi. O vaxtdan bəri Tacikistan hökuməti ilə ÜTT-yə üzv ölkələr arasında danışıqlar davam etdirilirdi. Tacikistandan xarici ticarət və investisiyalarla bağlı qanunvericiliyin liberallaşdırılması, gömrük rüsumlarının azaldılması tələb olunurdu. 2012-ci ilin sentyabrında Tacikistanda yeni Vergi Məcəlləsi qəbul edildi. Məcəllədə ölkədə təbii edilən vergi növlərinin sayı 21-dən 10-ə endirildi, 2017-ci ildən sonra isə 9 növ vergi təbii ediləcək. 2017-ci ilə qədər məhsul istehsalçıları üçün vergi dərəcəsinin hazırda qüvvədə olan 15%-dən 13%-ə, digər fəaliyyət növləri üçün 25%-dən 23%-ə endirilməsi nəzərdə tutulur.

Mənzil-qərarqahı İsveçrənin paytaxtı Cenevrə şəhərində yerləşən ÜTT 1995-ci il yanvarın 1-də təsis olu-

nub. Təşkilatın məqsədi beynəlxalq ticarət münasibətlərinin liberallaşdırılması, üzv dövlətlər arasında ticarət və siyasi münasibətlərin tənzimlənməsidir. Tacikistan bu təşkilatın 159-cu üzvü olmuşdur.

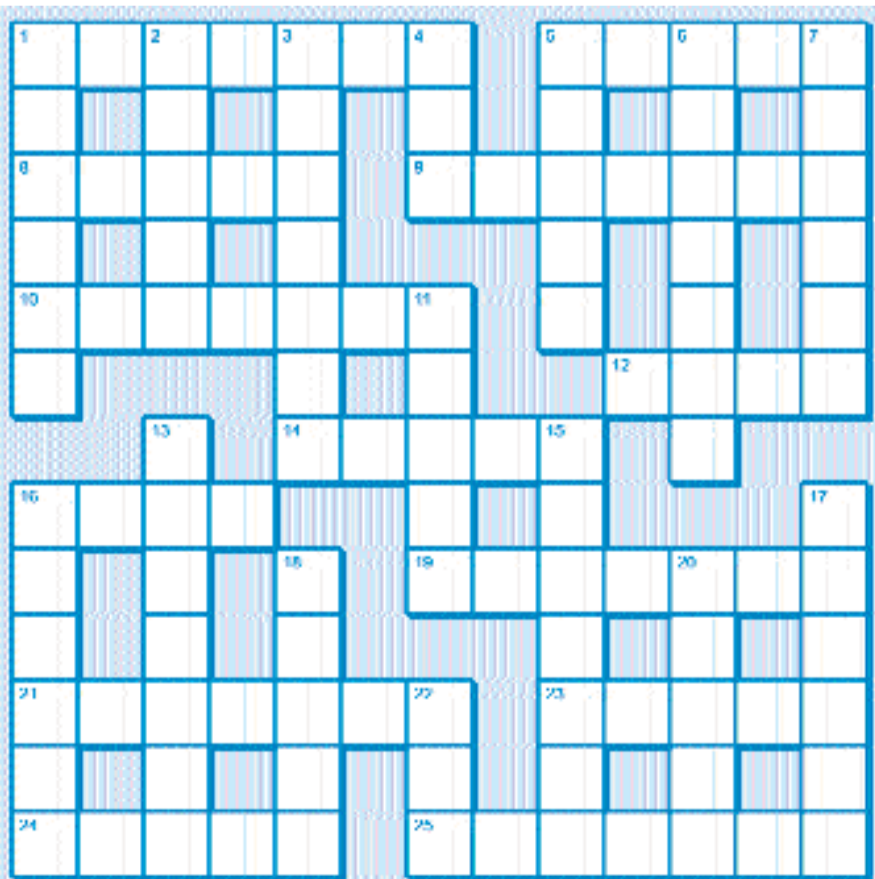
Rusiyada işdənəknar məşğulluq barədə qanun qəbul ediləcək

RF Prezidenti Vladimir Putin Dövlət Dumasının üzvlərini işdənəknar məşğulluğu tənzimləyəcək qanunu qəbul etməyə çağırır.

Xatırladaq ki, 2010-cu il oktyabrın 16-da Dövlət Duması işdənəknar çalışanlarla elektron əmək müqaviləsinin imzalanmasına icazə verən

qanun layihəsini birinci oxunuşda qəbul etmişdilər. Dövlət Dumasının əmək, sosial siyasət və veteranların işi üzrə komitəsinin sədr müavini Qalina Karelova jurnalistlərə belə izah etmişdir ki, yeni qanun azad peşələr adlanan sahənin təmsilçilərini - jurnalistləri, proqramçılara, tərcüməçiləri, dizaynerləri, eləcə də ofisdən və ya istehsalatdan ayrılıb evdə

çalışan insanları əhatə edəcək. Onun sözlərinə görə, hazırda bu kateqoriyadan olan işçilərin əmək hüquqları qorunmur, onların işgözlülərlə münasibətləri əksər hallarda rəsmi müqaviləyə deyil, «danışığa» əsaslanır. Bu isə həmin işçilərin pensiyadan və digər sosial müdafiə təminatlarından məhrum olunmasına zəmin yaradır.

Soldan sağa:

1.Sərt istehza; 5.Sakit okeanda yerləşən və Kosta-Rikaya aid ən iri ada; 8.Bir sıra dövlətlərdə xırda pul vahidi; 9.Üç əsərdən ibarət və bir ideyanı özündə birləşdirən rəsm əsəri; 10.Başqasının əleyhinə yönəldilmiş məkrli əməl, münasibət; 12.Səudiyyə Ərəbistanında yerləşən dağ. Dini kitablarda bu dağın adına rast gəlinir; 14.İnsanı hərəkətə gətirən güc, səbək; 16.Asiyada dövlət; 19.Zərb aləti; 21.Əvvəlcədən hazırlanmış müəyyən proqram üzrə musiqi əsərlərinin, balet

və estrada nömrələrinin açıq ifa olunması; 23.Alkoqollu içki, nanəli likör; 24.Tanınmış avar şairi, yazıçı-publisist, siyasi xadimin adı (1923-2003); 25.Futbolda cəza ifadə edən termin.

Yuxarıdan aşağı:

1.Kimyəvi düsturu Al₂O₃ olan göy və mavi rəngli qiymətli daş; 2.Yuxarı tənəffüs yollarının xəstəliyi; 3.Ruhlara etiqad, ruhlarnın mövcudluğu, onların heyvanların, insanların həyatına, ətraf aləmin predmetinə və hadisələrinə təsir etməsinə

inanc; 4.Qədim Misir mifologiyasında müharibə tanrısı; 5.Kitab (rusca); 6.Kimyəvi reaksiyaların sürətini artırmaq üçün əlavələr; 7.Afrikanın şimalında yerləşən böyük səhra; 11.Karburatorlu mühərriklər üçün sürtkü yağ; 13.Triqonometrik funksiya. Qonşu katetin hipotenuza nisbəti; 15.İnsan və heyvanların qidasının zəruri hissəsi olan üzvi birləşmələr; 16.Zirhli artilleriya hərbi gəmisi; 17.Gürcü mətbəxində qəlyanaltı növü; 18.Hər hansı bitki və ya heyvan növünün yer səthində təbii yayıldığı sahə; 20.Ədviyyat; 22.Şahmat fiquru.

Tortib etdi: Ratael

Qazetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı:

1.Qahirə; 2.Ləcət; 3.Taranto; 4.Kol (*Helmut*); 5.Qamış; 6.Tizonit; 7.Benzol; 11.Linux; 13.Hopkins (*Entoni*); 15.Qarayev (*Qara*); 16.Kriket; 17.Lakşmi; 18.İveco; 22.Som.

Soldan sağa:

1.Qalstuk; 5.Qutab; 8.Həcər; 9.Limuzin; 10.Retinol; 12.Bill (*Geyts*); 14.Oynaq; 16.Klon; 19.Xarizma; 21.Klirens; 23.Yemiş; 24.Tüso; 25.Mavriki.

idman

Azərbaycan güləşçilərinin beynəlxalq turnirdə uğurlu çıxışı

Belarusun paytaxtı Minskdə üçqat Olimpiya çempionu Aleksandr Medvedin mükafatı uğrunda sərbəst və qadın güləşi üzrə böyüklər arasında 43-cü beynəlxalq turnir keçirilmişdir.

Baş məşqçi Yaqub Məmmədovun rəhbərliyi altında turnirdə iştirak edən qadın güləşi üzrə yığma komandamızın üzvləri 3 qızıl, 1 gümüş və 2 bürünc medal qazanmışlar.

İdmançılarımızdan Anjela Doroqan (51 kq), Yuliya Ratkeviç (59 kq) və Natalya Palamarçuk (67 kq) keçirdikləri bütün görüşləri qələbə ilə başa vuraraq turnirin qızıl medallarına sahib olmuşlar. Diqqət çəkən məqam Yuliya Ratkeviçin finalda yığmamızın

digər üzvü İrina Nətrebaya qalib gəlməsidir. Bürünc medalları isə yığmamıza Anna Belyayeva (63 kq) və Səbir Əliyeva (72 kq) qazandırmışlar.

Martın 19-24-də Gürcüstanın paytaxtı Tbilisidə keçiriləcək Avropa çempionatına daha yaxşı hazırlıq məqsədi ilə yığma komandamızın martın 14-dək Belarus güləşçiləri ilə birgə təlim-məşq toplanışında iştirak edəcəkdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Güləş Federasiyasının baş katibi, Olimpiya dərəcəli hakim Əjdər Cəfərov Beynəlxalq Güləş Federasiyasının nümayəndəsi kimi Aleksandr Medvedin mükafatı uğrunda 43-cü beynəlxalq turnirin təşkilinə və gedişinə nəzarət etmişdir.

Milli Olimpiya komitələri arasında müqavilə imzalanıb

Martın 1-də Bakıda Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsi (MOK) ilə Kamerun Milli Olimpiya Komitəsi (KMOK) arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanmışdır. Müqaviləni Azərbaycan tərəfdən MOK-un vitse-prezidenti Çingiz Hüseynzadə, Kamerun tərəfdən isə Hamad Kalkaba Malbum imzalamışlar. 2013-2016-cı illər

ri əhatə edəcək müqavilə qarşılıqlı marağ doğuran sahələrdə idmanın inkişafına dair strategiyaları özündə əks etdirəcəkdir. Həmçinin müqaviləyə hər iki ölkənin milli komandaları arasında yoldaşlıq yarışlarının keçirilməsi, qarşılıqlı təlim-məşq toplanışlarının təşkil olunması və s. daxildir. Çingiz Hüseynzadə müqavilənin iki ölkə

arasında idman sahəsində əməkdaşlığın inkişafına böyük töhfə verəcəyini bildirmişdir. Azərbaycanda idmanın inkişaf etdirilməsi istiqamətində lazımi addımların atıldığını diqqətə çatdıran H.Malburn bu müqavilənin Kamerun idman sahəsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulamışdır.

Şahmatçımız beynəlxalq turnirdə üçüncü oldu

Fransada beynəlxalq Kann şahmat turniri başa çatmışdır. «AzərTAc» xəbər verir ki, turnirdə Azərbaycanı təmsil edən Eltac Səfərlı sonuncu - doqquzuncu turda 7 xal toplayaraq üçüncü yerdə qərarlaşmışdır. Qeyd edək ki, yarışda birinci yeri 7,5 xal toplamış hindistanlı Kore Akşayraj, ikinci yeri isə aktivində 7 xal olan Argentina təmsilçisi Ruben Felqayer layiq görülmüşlər.

İdmançımız Avropa çempionu adını qazanıb

Azərbaycan idmançısı Hayle İbrahimov İsveçin Geteborq şəhərində keçirilən atletika üzrə qito çempionatında uğurla çıxış etmişdir.

Gənclər və İdman Nazirliyinin mətbuat xidmətindən «AzərTAc»a verilən məlumata görə, idmançımız örtülü zalda 3000 metr məsafəyə qaçışda Avropa çempionu adını qazanmışdır.

Azərbaycan vaterpolçularının beynəlxalq arenada ilk uğuru

Vaterpolçularımız son illər beynəlxalq arenada ilk müvəffəqiyyətlə nail olmuşlar. Azərbaycan yığması Moskvada keçirilmiş, cari ildə minisu polosu üzrə ilk rəsmi turnirdə bürünc medala sahib olmuşdur. Komandamızla yanaşı, turnirdə Moskvanın beş aparıcı klubu - MDU, «Torpedo», «Novoperedelkino», «World-Class», «Podvodnik» klubları da iştirak etmişlər.

Turnirin reqlamentinə əsasən, iştirakçılar hər birində üç komanda olmaqla iki qrupa ayrılmışlar. Qrupların qalibləri finala vəsiqə qazanmış, ikinci yeri çıxan komandalar isə bürünc medallar uğrunda mübarizə aparmışlar. Qrup mərhələsinin ilk oyununda Azərbaycan vaterpolçuları gəncin mübarizədə bir xal fərqlə

«WorldClass» komandasına qalib gəlmişlər. İkinci oyunda da komandamız fəal oyun göstərilməmiş, lakin bir xal fərqi ilə «Torpedo»ya uduzmuşdur. Nəticədə Azərbaycan vaterpolçuları qrupda ikinci yeri tutmuşlar. Turnirdə üçüncü yer uğrunda mübarizədə isə yığmamız «Novoperedelkino» üzərində qələbə qazanaraq bürünc medala sahib olmuşdur.

mozaika

Sensasiya: görməyən gözlərə nur gələcək

ABŞ-dəki Tafts Universitetinin professorları Duqlas Blekison və Maykl Levinin araşdırması barədə Milli.Az «Mail Online» saytına istinadən maraqlı bir məlumat yaymışdır. Alimlər laboratoriyada Xenopus laevis qurbağasının çömçəquyruqları üzərində sınaqlar aparıblar. Blekison-Levin sınaqlarının nəticələrinə görə, çömçəquyruğa implantasiya edilən göz onun quyruğunda olsa belə, həmin məxluq asanlıqla görür.

«Journal of Experimental Biology»nin məlumatına görə, alimlər bir çömçəquyruğu göz-lərini başqa çömçəquyruğa köçürüblər. Daha sonra eksperiment təkrarlanıb və hər əməliyyatla göz çömçəquyruğun başından daha da uzaqlaşdırılıb.

Sonda transplant göz çömçəquyruğun quyruğunda «bər-qərar» olub.

«Bəlli oldu ki, implantasiya edilmiş göz ətrafındakı toxumalara akson verəndə həmin maddə ya mədəyə, ya da onurğa beyninə istiqamətlənib. Göz mədə ilə əlaqə yaradanda faydasız qalıb. Lakin aksonlar onurğa beyninə çatanda göz görməyə başlayıb, beyin və əzələlərə siq-nallarla informasiya verib», - Levin deyib.

Bu minvalla alimlər əsəb sisteminin orqanlar arasındakı əlaqəsinin bədən arxitekturası vasitəsilə sərbəst tənzimlənmədiyini sübut edib.

Yeni kəşf görmə qabiliyyəti zəif olan insanlarla yanaşı, tam kor olmuş şəxslərin gözlərini

dünya nuruna açma bilər. İlk nəticələrə görə, insan gözlərindəki aksonların beynənlə əlaqəsinin qaydaya salınması nəticəsində görmə qabiliyyəti zəif və ya çox zəif olan insanların optik sinirləri qaydaya düşməyə başlayır. Daha sonra isə beyin və onurğa beyninə yollanan aksonlar əvvəl qırmızı, daha sonra isə mavi rəngin vizualizasiyasını təmin edir və göz görməyə başlayır.

Sonrakı mərhələdə isə qara və ağ rənglərin göz bülluru vasitəsilə optik «qəbul»u təcridən normallaşır. Belə əməliyyatda gözdə hər hansı cərrahiyyə əməliyyatına, yaxud da görmə qabiliyyətinin bərpası üçün göz-sinir yollarının elektrik təvsiqinə ehtiyac qalmır.

Əsəb hüceyrələrini bərpa etmək mümkün olacaq

Alimlər altsheymer, parkinson xəstəlikləri və onurğa sütunu zədələnmələri ilə bağlı olan bir sıra genlər aşkar etmişlər

Həmin genlər ilanbalığına aşkar olunmuşdur. İnsandan fərqli olaraq, ilanbalığı əsəb sistemini bərpa edə bilir. Məsələn, əgər onurğa beyni zədələnsə, əsəb hüceyrələri bərpa olur və 10-12 həftədən sonra ilanbalığı artıq normal hə-

rəkət edir. İlanbalığına iri neyronlar mövcuddur ki, bu da onun laboratoriyaya şəraitində tədqiq olunmasını son dərəcə asanlaşdırır. Bu yaxınlarda isə alimlər onun geninin şifrələrini açmışlar. Şifrələrin açılmasında ABŞ-in Miçiqan və Kentukki universitetlərinin 59 mü-təxəssisi iştirak etmişdir. Məlum olmuşdur ki, ilanbalığının neyronlarında mielin müdafiə qışası yoxdur. Məhz bu, əsəb impulslarının sürətlə keçməsinə imkan verir. İnsanda isə zədələnmə zamanı mielin neyronların fəallığına mane olur. Alimlər inanırlar ki, əgər əngəlləyici elementlər aradan qaldırılsa, kürək zədələnməsi nəticəsində iflicdən əziyyət çəkənləri müalicə etmək mümkün olacaqdır.

Hazırda genetiklər zədələr və regenerasiya zamanı aktivləşən genlərin araşdırılması ilə məşğuldurlar.

Şəmsəddin Eldəniz

üzümüzü tanıyaq

Azərbaycan Atabəylər dövlətinin yaradıcısı Şəmsəddin Eldənizin tərcümeyi-halı son dərəcə mürəkkəb və keşməkeşli olmuşdur. Azərbaycanın dövlətçilik tarixində xüsusi yeri olan Şəmsəddin Eldənizin həyat yolu barədə tarixi məlumatlar əfəsanələrlə çulğuşmuş vəziyyətdədir.

Qədim zamanlarda qıpçaqlar arasında belə bir adət vardı - bir yerdən 40 qul satanda onlardan biri üçün pul almırdılar. İraq tacirlərindən biri bu yolla pul ödəmədən Eldəniz adlı çirkin və kor-kobud bir qula sahib olmuşdu. Tacirin yük və qul karvanı İraq istiqamətində yol gedərkən gündüzlər hava çox isti olur. Ona görə də karvan yalnız gecələr irəliləyir və Eldəniz yuxulu olduğu üçün üç dəfə arabadan yıxılır. Onu iki dəfə axtarıb tapır və yenidən karvana qoşurlar. Üçüncü dəfə eyni şey təkrarlandıqda Eldəniz yolda qoymaq qərarına gəlirlər. Arxadan gəlib axşamüstü özünü karvana çatdıran qul xahiş edir ki, onu da özləri ilə aparsınlar: o, bu gözlənilməz hərəkəti ilə hamını heyətdə qoyur. Mənzil başına yetişəndə tacir qullarını İraqa hakimlik edən səlcuq sultanı Mahmudun vəziri Sumayramiyə satır. Vəzir qulların hamısını alır, bircə Eldənizdən imtina edir. Eldəniz ağlaya-ağlaya vəzirə yalvarır ki, onu da götürsün. Vəzir razılıq verir və çox keçmir ki, Eldəniz öz diribaşlığı və fərasəti sayəsində onun rəhbətini qazanır.

Ağası ismaililər tərəfindən öldürüldükdən sonra Eldəniz Sultan Mahmudun özünə xidmət göstərir. Sultan ömrü edir ki, bu gənc qulun tərbiyəsi ilə məşğul olsunlar. Eldəniz dilləri, ilahiyatı və başqa elmləri öyrənir və məharətlə at sürməyi, ox atmağı mənimsəyir. Çox keçməmiş onu sultan mətbəxinin başçısı (əl-xivan salar) qoyurlar. 1131-ci ildə Sultan Mahmud öləndə Eldəniz bu vəzifədə çalışırdı.

Yeni sultan - II Toğrul (1132-1135) Eldənizi şəxsi mühafizə dəstəsinə (məmlük) keçirir. Sultanın ar-

navadı Möminə xatunun rəhbətini qazanan, onun müdrik məsləhətlərinə əməl edən Eldəniz tezliklə ömir rütbəsinə yüksəlir. Öz kiçik oğluna atabəy seçmək vaxtı gələndə isə II Toğrul çox düşüncədən Eldənizin namizədliyi üzərində dayanır. Üç il taxt-tacə sahiblik edən II Toğrul 1135-ci ildə vəfat edir. Onun taxtına sahib olan yeni sultan Məsud (1135-1152) ömir Şəmsəddini II Toğrulun dul qadını Möminə xatunla evləndirir. Bu nikahdan iki oğlan uşağı - Cahan Pəhləvan və Qızıl Arslan, habelə adı bəlli olmayan bir qız doğulur. 1136-cı ildə sultan Məsud atabəy Eldənizi paytaxtı Bərdədə yerləşən Arran dövlətinin hakimi təyin edir. Bərdəyə köçdükdən sonra Eldəniz müstəqil siyasət yeritmək və saray çəkişmələrindən mümkün qədər uzaqlaşmaq istəyir. O, yerli əyanlara arxalanaraq bəzən qələmlə, bəzən isə qılıncı ilə bir çox xırda hakimləri öz tərəfinə çəkir, təcridən ətraf əraziləri özünə tabe etdirir.

Bu zaman Azərbaycanda sultan Məsudun qohumu Davudun atabəyi Qara Sunqur hakimlik edirdi. Məsud Davudu özünün varisi elan etmiş və qızını ona vermişdi. 1140-

1141-ci ildə Qara Sunqur qəflətən vəfat edir və Azərbaycanın idarəçiliyi Eldənizin əlinə keçir. Bu illərdə Şəmsəddin qiyam qaldırmış feodalaların darmadağın edilməsində sulta-

na yardım göstərir. Şəmsəddin Eldənizin bir dövlət xadimi və sərkərdə kimi nüfuzu daha da artır. Bütün Azərbaycan, o cümlədən Arran, Gəncə və Ərdəbil onun tabeçiliyinə keçir.

Eldəniz Azərbaycanın şimal və cənub torpaqlarını yenidən birləşdirə bildi. İsfahandan Şirvan və Gürcüstanadək uzanan ərazi onun hakimiyyətinə keçdi. Bununla da Eldəniz dövlətinin təşəkkül prosesi başa çatdı və o, Yaxın Şərqi qüdrətli dövlətinə çevrildi.

Müdrüklər deyib ki...

«Xoşbəxt olmaq istəyirsənsə, başqalarının da xoşbəxt olmasına çalış, bunun sevinci səni xoşbəxt etməyə yetəcəkdir».

Lüdvinq Van Bethoven (1770-1827)

